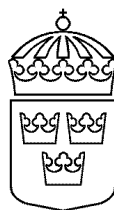

Riksdagens revisorers redogörelse

2002/03:RR22

Redovisning för första halvåret 2003

2002/03
RR22

Till RIKSDAGEN

Det här är Riksdagens revisorers sista årsredovisning. Efter 192 års verksamhet lades myndigheten Riksdagens revisorer ned den 30 juni 2003. Verksamheten övertogs den 1 juli 2003 av den nybildade myndigheten Riksrevisionen.

Riksdagens revisorers verksamhet i ett längre tidsperspektiv har sammanställts i boken Riksdagens revisorer under två sekler. Den 26 mars anordnade revisorerna ett välbesökt seminarium i riksdagens andrakammarsal med anledning av boken. Anförandena under seminariet har dokumenterats; se bilaga 2.

Denna årsredovisning avser det första halvåret 2003. Det har varit ett halvår präglat av intensivt arbete. Riksdagens revisorer har överlämnat tolv skrivelser till riksdagen, tre skrivelser till regeringen samt fyra särskilda informationsrapporter. Därutöver har sex ärenden avslutats genom granskningsrapporter och sex genom förstudier. Åtta granskningsärenden har överförts till Riksrevisionen.

Vid sitt sammanträde den 12 juni 2003 beslutade revisorerna i plenum att med anledning av Riksdagens revisorers avveckling delegera till ordföranden och tf. kanslichefen att underteckna denna årsredovisning. I enlighet med anslagsdirektiven innehåller den ingen redogörelse för resultat. Vid ärendets slutliga handläggning har även närvarit administrativa chefen Berit Ljunggren.

Stockholm den 19 augusti 2003

På Riksdagens revisorers vägnar

Ingemar Josefsson
ordförande

Karin Brunsson
tf. kanslichef

Grundläggande bestämmelser om Riksdagens revisorer har funnits i följande lagar:

12 kap. 7 § regeringsformen

8 kap. 11 § riksdagsordningen

lag (1987:518) med instruktion för Riksdagens revisorer (ändrad 1989:191, 1994:1647, 1995:800 samt 1999:205)

lag (1974:585) om skyldighet att tillhandahålla Riksdagens revisorer vissa handlingar m.m.

lag (1988:46, ändrad senast 1999:203) om revision av riksdagsförvaltningen m.m.

lag (1997:560) om revision av Regeringskansliet

Förteckning över revisorer

Följande riksdagsledamöter och före detta riksdagsledamöter var revisorer under första halvåret 2003:

<i>Ordinarie</i>	<i>Suppleanter</i>
Ingemar Josefsson (s), ordförande	Conny Öhman (s)
Anders G Högmark (m), förste v. ordförande	Ulla Wester (s)
Per Rosengren (v), andre v. ordförande	Ingvar Eriksson (m)
Anita Jönsson (s)	Nina Lundström (fp)
Gunnar Andrén (fp)	Ann-Kristine Johansson (s)
Hans Stenberg (s)	Ann-Marie Fagerström (s)
Agneta Lundberg (s)	Gunilla Tjernberg (kd)
Kenneth Lantz (kd)	Marie Engström (v)
Bengt Silfverstrand (s)	Märta Johansson (s)
Margit Gennser (m)	Lennart Hedquist (m)
Nils-Göran Holmqvist (s)	Ingvar Johnsson (s)
Karl-Gösta Svenson (m)	Patrik Norinder (m)

1 Mål och uppgifter

Riksdagens revisorers uppgifter har framgått av lagen (1987:518) med instruktion för Riksdagens revisorer (ändrad 1989:191, 1994:1647, 1995:800 och 1999:205).

Revisorerna formulerade målen för sin verksamhet på följande sätt:

Övergripande mål:

Riksdagens revisorer granskar den statliga verksamheten på riksdagens vägnar. Granskningarna ska leda till ett effektivt utnyttjande av statliga insatser.

Verksamhetsmål 1 för effektivitetsrevisionen:

I sina rapporter och skrivelser ska revisorerna lämna förslag till möjligheter att öka statens inkomster, spara på statens utgifter och effektivisera den statliga förvaltningen. Revisorernas förslag till åtgärder ska beredas och presenteras på ett sådant sätt att riksdagen och regeringen ges bästa möjliga underlag för fortsatta ställningstaganden.

Verksamhetsmål 2 för effektivitetsrevisionen:

Granskningarna ska i första hand inriktas mot områden med stor statsfinansiell och samhällsekonomisk betydelse. Under en fyraårsperiod ska granskningarna beröra samtliga utgiftsområden och även avse utskottsövergripande frågor.

Verksamhetsmål för den årliga revisionen:

Den årliga revisionen av Riksbanken, Riksbankens Jubileumsfond, Riksdagens ombudsmän, riksdagens förvaltning, Regeringskansliet samt Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning ska inriktas på kontroll av att informationen i årsredovisningarna är rättvisande och att ledningen följer tillämpliga föreskrifter. Revisionsarbetet ska bedrivas enligt god revisionssed, med hög effektivitet och kvalitet.

Informationsmål:

Informationsmålet ska understödja Riksdagens revisorers övergripande mål.

Revisorerna ska aktivt föra ut information om resultaten av de granskningar som genomförs. Informationen ska vara snabb, saklig, lättillgänglig och intresseväckande.

Förslag till nya granskningsärenden har kommit från riksdagens utskott, revisorerna och deras kansli samt från allmänheten. Revisorerna har fastställt en granskningsplan som reviderats löpande och publicerats två gånger per år.

Utifrån ett förslag till granskning har revisorerna utarbetat en förstudie. Därefter har de tagit ställning till om granskning ska genomföras eller inte. En granskning har resulterat i en revisionsrapport, som har beslutats av revisorerna i plenum. De flesta rapporter har remissbehandlats. Därefter har revisorerna som regel lämnat ett förslag till riksdagen eller en skrivelse till regeringen.

Riksdagen har för varje valperiod utsett tolv revisorer och lika många suppleanter. Bland revisorerna har riksdagen valt en ordförande och två vice ordförande. Dessa har även varit ordförande för de tre avdelningar som inom sina respektive ansvarsområden haft att bereda granskningsärenden, innan revisorerna i plenum har fattat beslut.

När det gäller avdelningarnas sammansättning har principen varit att en ordinarie ledamot i ett utskott inte har ingått i den avdelning som har behandlat detta utskotts område.

Första avdelningen

Avdelningen har främst berett ärenden inom konstitutionsutskottets, finansutskottets, skatteutskottets, socialutskottets och socialförsäkringsutskottets områden. Första avdelningen har därutöver ansvarat för redovisningsrevision av Sveriges riksbank, Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond, riksdagens förvaltning, Riksdagens ombudsmän (JO), Regeringskansliet samt Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning.

Andra avdelningen

Avdelningen har främst berett ärenden inom justitieutskottets, lagutskottets, försvarsutskottets, kulturutskottets, utbildningsutskottets, miljö- och jordbruksutskottets samt bostadsutskottets områden.

Tredje avdelningen

Avdelningen har främst berett ärenden inom utrikesutskottets, trafikutskottets, näringsutskottets och arbetsmarknadsutskottets områden.

Riksdagens revisorers verksamhet har omfattat såväl redovisningsrevision som effektivitetsrevision. Effektivitetsrevisionen har inriktats mot områdena förvaltningspolitik, budget och resursfördelning, arbetsmarknad och näringsliv, sociala frågor och socialförsäkring samt rättsväsendet.

Riksdagens revisorer har varit externrevisor för Sveriges riksbank, Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond, riksdagens förvaltning, Riksdagens ombudsmän (JO), Regeringskansliet och Hovstaterna (Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning).

I detta avsnitt beskrivs revisorernas arbete under första halvåret 2003; först effektivitetsrevisionen, därefter redovisningsrevisionen.

2.1 Effektivitetsrevisionen

Under första halvåret 2003 beslutade revisorerna om tolv förslag till riksdagen, tre skrivelser till regeringen, femton granskningsrapporter, sex informationsrapporter samt sju förstudier.

	1998	1999	2000	2001	2002	2003 ¹	<i>S:a</i>
Förslag till riksdagen	6	9	11	16	14	12	68
Skrivelser till riksdagsutskott	-	-	1	-	-	-	1
Skrivelser till regeringen	1	2	1	2	1	3	10
Granskningsrapporter	5	13	15	18	12	15	78
Granskningspromemior	2	1	1	-	-	3	7
Informationsrapporter	2	4	3	5	5	6	25
Förstudier	17	21	22	17	22	7	106

¹ Den 1 januari–den 30 juni

I det följande beskrivs kortfattat de granskningsärenden som avslutades under första halvåret 2003. Därefter redovisas de granskningar som fortsätter i den nybildade myndigheten Riksrevisionen.

Revisorerna lämnade under första halvåret 2003 sammanlagt tolv förslag till riksdagen.

Styrningen av AMS och länsarbetsnämnderna

Förslag 2002/03:RR10

Revisorernas granskning visar att styrningen inom arbetsmarknadspolitiken är förknippad med betydande problem. Revisorerna lämnade ursprungligen sju förslag i syfte att förbättra styrning och uppföljning.

1. Se över mål och målstruktur
2. Förbättra regeringens resultatredovisning
3. Se över verksamhetsplaneringen inom AMV
4. Överväg preliminära verksamhetsmål för AMV
5. Förbättra kunskaperna om målen
6. Uppföljning och utvärdering måste stärkas inom AMV
7. Utveckla länsarbetsnämndernas verksamhetsredovisning

I sin skrivelse till riksdagen höll revisorerna fast vid sex av de sju förslagen. Förslag 3, som avsåg en översyn av verksamhetsplaneringen, ändrades. Revisorerna föreslog att regeringen bör få i uppdrag att utvärdera fempunktsprogrammet och den nya verksamhetsplaneringen. Motivet var att det kommit i gång ett arbete inom Arbetsmarknadsverket. En förändrad inriktning av detta arbete skulle medföra stora påfrestningar för personalen.

Arkeologi på uppdrag

Förslag 2002/03:RR11

Revisorerna var kritiska till hur uppdragsarkeologin och den uppdragsarkeologiska organisationen fungerar. Revisorernas förslag syftar till att värna fornlämnings skydd, stärka statens roll som beställare av arkeologiska undersökningar, säkerställa kvaliteten i det arkeologiska arbetet, öka användningen av de arkeologiska resultaten, förbättra insynen, skapa förutsättningar för bättre konkurrens och kostnadskontroll samt tydliggöra Riksantikvarieämbetets myndighetsuppgifter.

Revisorerna föreslog att

- regeringen utreder de närmare förutsättningarna för att skilja den arkeologiska uppdragsverksamheten från Riksantikvarieämbetet
- regeringen tillsätter en oberoende utredning för att utforma en beställarorganisation för uppdragsarkeologi, där forskare från universitet och högskola regelmässigt ingår
- regeringen omprövar beslutet att undanta uppdragsarkeologi från lagen om offentlig upphandling
- regeringen tillsätter en oberoende utredning för att utreda förutsättningarna för att ge exploitörerna ansvaret för att upphandla arkeologiska utredningar och undersökningar

- regeringen utreder hur exploatörernas utvidgade kostnadsansvar har utfallit och preciserar vad kostnadsansvaret ska omfatta
 - regeringen utreder frågan om auktorisation av arkeologer.
- 2002/03:RR22

Villkoren för veterinär verksamhet

Förslag 2002/03:RR12

Efter sju år med nuvarande veterinärorganisation kvarstår missnöjet bland veterinärer. Missnöjet förklaras i huvudsak av att de statliga distriktsveterinärerna fått ett resurstillskott i form av ett statligt bidrag till sin uppdragsverksamhet och att uppdragsverksamheten bedrivits i myndighetsform. En annan orsak till missnöjet har varit att de statliga distriktsveterinärerna behandlar sällskapsdjur i allt större utsträckning. Av tradition har behandlingar av sällskapsdjur skötts av privatpraktiserande veterinärer. Statens jordbruksverk har känt till orsakerna bakom missnöjet, men har inte lyckats komma till rätta med problemen. Missnöjet har lett till ofullständig rapportering till Jordbruksverkets databas om djursjukdomar och djursjukdata. Missnöjet har också försvårat för veterinärer att samarbeta om jour- och djurhälsoarbete.

Revisorerna lämnade två förslag till riksdagen:

- att regeringen tillsätter en oberoende utredning med uppdrag att åstadkomma en konkurrensneutral fördelning av det statliga bidraget, klargöra statens ansvar för sällskapsdjuren samt komma till rätta med Jordbruksverkets dubbla roller. Utredningen bör lämna förslag till alternativa lösningar för den fältveterinära organisationen,
- att regeringen ger en oberoende utredning i uppdrag att redovisa hur omfattande bristerna i djursjukdata är, vad de beror på och vad bristerna har inneburit för statistikens användbarhet. Utredaren bör också få i uppdrag att komma med förslag till hur bristerna kan åtgärdas och hur man kan åstadkomma en fullständig rapportering från alla veterinärer. Därutöver ska utredningen föreslå metoder för att säkra kvaliteten i djursjukdata.

Radiokommunikation för trygghet och säkerhet

Förslag 2002/03:RR13

Revisorerna har granskat hur regeringen och olika myndigheter har hanterat ärendet om ett nytt gemensamt radiokommunikationssystem för polisen, räddningstjänsten, sjukvården m.fl. Revisorerna ansåg att det behövs ett fördjupat underlag för att de framtida användarna ska kunna fatta beslut om att ansluta sig till det nya systemet och för att ett nytt systems fördelar ska kunna realiseras. Regeringen bör snarast ta fram ett sådant underlag. Regeringen bör också förelägga riksdagen ett underlag som beskriver den ekonomiska risk som ett statligt ägande av infrastrukturen i det nya systemet innebär och vilka åtgärder som vidtas för att minimera denna risk. Regeringen bör ta ansvar för att kommunikationsmöjligheterna under det nya systemets utbyggnad upprätthålls. Regeringen behöver därutöver vidta åtgärder för att frågan samordnas med andra länder.

Förslag 2002/03:RR14

Revisorerna har granskat Försvarsmaktens arbetsgivarpolitik särskilt med avseende på lönebildningen. Revisorerna konstaterade att Försvarsmakten har svårt att använda lönebildningen för att främja verksamheten. Försvarsmaktens organisation är splittrad och styrningen och uppföljningen av lönebildningen inom myndigheten fungerar dåligt. Revisorerna ifrågasatte om Försvarsmaktens höga löne- och personalkostnader är motiverade utifrån verksamhetens krav. Revisorerna menade att regeringen brustit i sitt ansvar att följa upp och ställa krav på Försvarsmaktens arbetsgivarpolitik.

Revisorerna föreslog förändringar i Försvarsdepartementets hantering och redovisning av arbetsgivarpolitiken. Regeringen bör ge Försvarsmakten i uppdrag att utveckla Högvärterets organisation och uppföljningen av arbetsgivarpolitiken.

CSN:s handläggningstider och tillgänglighet*Förslag 2002/03:RR15*

Revisorerna har granskat hur Centrala studiestödsnämnden (CSN) uppfyller sitt uppdrag. Bakgrunden till granskningen var de långa handläggningstiderna för studiestöd samt bristerna i service till studenterna i samband med terminsstarterna. Granskningen visade att CSN har lyckats förkorta sina handläggningstider och förbättra sin service under 2002. Handläggningstiderna är dock fortfarande längre än de var före 1997.

Revisorerna föreslog att regeringen ska genomföra ytterligare förenklingar av reglerna för studiestödet i syfte att begränsa handläggningstiderna. Revisorerna föreslog även att regeringen bör ge CSN i uppdrag att genomföra en försöksverksamhet där en del av förhandsprövningen vid ansökningar om studiestöd ersätts med efterhandskontroll.

Revisorerna riktade kritik mot att en så stor del av CSN:s intäkter kommer från påminnelseavgifter och föreslog att CSN inte längre ska få rätt att förfoga över dessa avgifter. I stället ska myndigheten kompenseras genom höjt anslag.

Staten som bolagsägare*Förslag 2002/03:RR16*

Revisorerna fann att Regeringskansliet vidtagit flera åtgärder för att stärka sin roll som bolagsägare, men ansåg att åtgärderna borde ha genomförts tidigare. Revisorerna ansåg att regeringen bör följa upp riktlinjerna för bolagens verksamhet. På flera områden är resultatet begränsat.

Enligt revisorerna behövs en återkommande redovisning till riksdagen för hur arbetet utvecklas. Regeringen bör se över formerna för hur styrelserna tillsätts, arbetar och utvärderas och även undersöka motiven till de stora löneskillnaderna mellan olika verkställande direktörers löner. Detsamma gäller styrelseordförandenas olika arvodesnivåer.

Revisorerna ansåg vidare att ägarens kontroll av pensionsavtalen för de verkställande direktörerna måste förbättras. Det finns oklarheter i flera av de pensionsavtal som revisorerna granskat. Ibland saknas viktiga uppgifter. Dessa oklarheter ger utrymme för tolkningar, som kan leda till höga kostnader för bolagen.

Upphandling vid Sveriges riksbank

Förslag 2002/03:RR17

Revisorerna fann att Riksbanken i flera upphandlingar har brutit mot lagen om offentlig upphandling. Banken har exempelvis genomfört flera otillåtna direktupphandlingar av konsulttjänster. I sitt remissyttrande över revisorernas rapport framför Riksbanken att man har förbättrat upphandlingsrutinerna. Revisorerna menade dock att Riksbankens åtgärder inte är tillräckliga. Revisorerna ansåg exempelvis att upphandlingsexpertis rutinmässigt bör medverka i olika stadier av upphandlingsprocessen.

I en tidigare granskning har revisorerna framhållit att sanktionsmöjligheterna mot myndigheter som bryter mot lagen om offentlig upphandling bör förstärkas. Revisorerna föreslog att regeringen snarast tar ställning till frågan om ett förstärkt sanktionssystem i lagen om offentlig upphandling.

Försvarsmaktens avveckling av överskottsmateriel

Förslag 2002/03:RR18

Riksdagens försvarspolitiska beslut år 2000 innebar att flera förband och enheter inom Försvarsmakten måste läggas ned. Genom nedläggningarna har Försvarsmakten avvecklat stora mängder överskottsmateriel. Revisorerna var kritiska till att avvecklingen av överskottsmateriel präglats av brådska, godtyckliga bedömningar och osäkra beräkningar. Revisorerna var även kritiska till att Försvarsmakten inte fått ge överskottsmateriel till kommunerna – trots att kommunerna skulle ha nytta av viss materiel.

Försvarsmakten har slängt eller sålt materiel som skulle kunna ha varit till nytta för andra statliga myndigheter. Försvarsmakten har inte heller redovisat vilka totala intäkter försäljningar av överskottsmateriel har inbringat.

Försvarsmakten bedömer att avvecklingen i huvudsak ska vara avslutad före år 2005. Revisorerna föreslog att

- regeringen prövar frågan om materiel kan överlåtas till kommunerna,
- regeringen ger Krisberedskapsmyndigheten i uppdrag att följa avvecklingen av materiel och informera kommuner, landsting, länsstyrelser och centrala myndigheter om pågående och kommande avvecklingar,
- regeringen ger Försvarsmakten i uppdrag att i varje årsredovisning redovisa de totala intäkterna från försäljningar av överskottsmateriel,
- regeringen ger Riksantikvarieämbetet i uppdrag att överta några kompletta mobiliseringsförråd.

Förslag 2002/03:RR19

I denna skrivelse till riksdagen presenterade revisorerna sina slutsatser från de tio granskningar av det militära försvaret som genomförts sedan 1994. Revisorernas slutsatser och förslag syftar framför allt till att förbättra riksdagens insyn i försvaret. På grund av regeringens bristfälliga återrapportering har riksdagen inte kunnat få någon klar bild över hur mycket det svenska försvaret kostat eller vilka resultat som uppnåtts. Inte heller regeringen har kunnat styra försvaret. Försvarsdepartementet har varit alltför beroende av Försvarsmakten och har inte kunnat analysera den komplicerade verksamhet som bedrivs i försvaret.

Riksdagen har under våren 2003 begärt en utredning av styr- och finansieringsformerna i försvaret. Revisorerna förutsatte att regeringen snarast tillsätter denna utredning och att de problem som beskrivs i revisorernas skrivelse blir en utgångspunkt för utredningen.

Ordning på rätten*Förslag 2002/03:RR20*

Riksdagens revisorer har följt upp två tidigare förslag till riksdagen – *Riksdagen och normgivningsprocessen* (förs. 1991/92:19) och *Sveriges införlivande av EG-rätten* (förs.1997/98:11).

Revisorerna ansåg att det finns ett stort behov av att förbättra överblicken över lagar och regler, inte minst av rättssäkerhetskäl. Revisorerna föreslog att

- rättsinformationssystemet förses med ett märkningssystem så att det går att följa regelverket från lag via förordning till föreskrifter,
- regeringen klargör vilken eller vilka lagar man grundar sina förordningar på,
- regeringen utformar en ordning för hur kommunala författningar ska ingå i rättsinformationssystemet,
- regeringen utarbetar förslag till hur EG-rätten ska kopplas till rättsinformationssystemet.

Staten och kommunerna*Förslag 2002/03:RR21*

I skrivelsen sammanfattade revisorerna sina iakttagelser från tidigare granskningar av statens relation till kommunerna. Granskningarna avser livsmedelstillsynen, skolan, äldreomsorgen och redovisningen av statsbidrag till kommunerna. Två forskningsrapporter – om statens ekonomiska styrning av kommunerna och om ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna – har också varit underlag till skrivelsen.

Revisorernas bedömning var att det finns många oklarheter i statens relation till kommunerna. Det är oklart hur de statliga utjämnings- och bidragssystemen påverkar kommunernas ekonomi. Oklarheterna beror bl.a. på bidragens utformning och de beräkningsgrunder som tillämpas. Ständiga föränd-

ringar medför att det blir svårt att utvärdera utjämnings- och bidragssystemens effekter. Dessutom överlappar olika delar av bidragssystemen varandra. Exempelvis kompenseras kommuner för befolkningens åldersstruktur i både utjämnningssystemet och det generella statsbidraget. Revisorerna ansåg att det behövs analyser av statsbidragens effekter. Även redovisningen av statsbidrag behöver förbättras. Innebörden av kommunallagens krav på en budget i balans behöver tydliggöras. Nuvarande utformning av balanskravet kan tolkas som att kommuner och landsting själva avgör om de uppfyller balanskravet. Revisorerna ansåg att det är viktigt att kravet efterlevs. Frågan om sanktioner behöver utredas.

Skrivelser till regeringen

Ekonomiadministrativa krav på små myndigheter

Skrivelse till regeringen den 5 juni 2003

Den ekonomiska styrningen i staten förutsätter omfattande rapportering av ekonomisk information från myndigheterna till bl.a. regeringen och Ekonomistyrningsverket. Regeringen ställer dock samma krav på återrapportering och på ekonomiadministration oavsett om myndigheten är stor eller liten. Det innebär att små myndigheter måste avsätta förhållandevis stora resurser för att förse regeringen och Ekonomistyrningsverket med information. Revisorerna menade att flera områden inom ekonomiadministrationen kan förenklas för små myndigheter. Det gäller bl.a. motpartsredovisningen, som innebär tidsödande kontroller, och delårsrapporten, som innebär omfattande arbetsinsatser. Revisorerna har uppmärksammat att både Finansdepartementet och Ekonomistyrningsverket ser över de ekonomiadministrativa kraven på små myndigheter. Revisorerna överlämnade sin rapport för vidare behandling inom det arbete som pågår. Revisorerna förutsatte att regeringen redovisar för riksdagen vilka åtgärder man vidtar för att minska ekonomiadministrationen för små myndigheter.

Världsläget – diplomaternas rapporter till UD

Skrivelse till regeringen den 5 juni 2003

Revisorerna har granskat hur utrikesförvaltningen fullgör sin uppgift att bevaka och rapportera om händelseutvecklingen i olika länder. Varje år skickar svenska diplomater omkring 30 000 rapporter till UD. Verksamheten beräknas kosta 250 miljoner kronor. Vad får utrikesförvaltningen och andra intressenter ut av denna verksamhet?

Vad UD vill när det gäller rapporterna överensstämmer inte med hur det förhåller sig i praktiken. UD vill att rapporterna ska vara underlag för beslut i UD och övriga Regeringskansliet. I praktiken handlar många rapporter om frågor som inte är relevanta för Regeringskansliets arbete. Det kan också dröja upp till ett dygn innan brådskande information når ansvariga handläggare. UD vill ha färre rapporter. I praktiken fortsätter utlandsmyndigheterna

att skicka hem rapporter som inte behövs. UD vill att rapporternas innehåll ska utformas i enlighet med beställningar från UD. I praktiken avgör utlandsmyndigheterna vilka rapporter som skickas till UD. UD vill att rapporterna sprids till så många som möjligt – både inom och utanför UD. I praktiken är många rapporter hemligstämplade. Rapporterna sprids också på ett osystematiskt sätt. Revisorerna konstaterade att diplomaterna har tillgång till unika källor och beskriver händelser som inte tas upp i medierna. Rapporterna används dock inte i den omfattning som de skulle kunna användas.

Revisorerna föreslog att UD skulle komplettera sina riktlinjer för rapportering så att det tydligt framgår att rapporteringen ska inriktas på Regeringskansliets behov av underlag för sin ärendeberedning och att rapporteringen i huvudsak ska beställas av Regeringskansliet. Revisorerna föreslog också att UD skulle omprioritera resurser till de enheter som tar emot merparten av rapporterna. Systemen för att sända och sprida rapporterna bör förbättras, bl.a. ska kurirpost inte användas för rapporter. Revisorerna föreslog även åtgärder för att minska hemligstämplingen och för att rationalisera arkivhanteringen.

Kulturarvet och rörliga bilder

Skrivelse till regeringen den 5 juni 2003

Revisorerna konstaterade att det område som rör kulturarvet och rörliga bilder är av stor betydelse för många människor. Området hanteras av flera myndigheter och institutioner och kostnaderna är av allt att döma höga. Regeringen har emellertid inte givit någon vägledning vad gäller inriktning eller avgränsning av verksamheten. Regeringen har inte heller redovisat vare sig verksamhetens faktiska behov eller den ekonomiska omslutningen.

Under Filminstitutet har en filmvårdscentral i Grängesberg inrättats. Uppgiften är att inventera och ta hand om landets filmmaterial. Kunskapen om det material som ska samlas in och tas om hand är emellertid dålig. Avsikten är att riksdagen ska fatta beslut om utbyggnaden i etapper. Revisorerna ifrågasatte ett förfaringssätt med etappvisa beslut.

Andra problem är oklarheterna om både bildbeståndet och de begrepp som används, t.ex. fiktiv och icke-fiktiv film eller dokumentärfilm. Uppfattningarna om vad begreppet kulturarv ska innebära och hur det ska tillämpas går också isär. Det saknas dessutom enhetliga principer för katalogisering och register av bildmaterialet, vilket gör området svårt att överblicka.

Revisorerna föreslog att regeringen tar fram en strategi med principiella ställningstaganden och prioriteringar inom området. Flera frågor behöver klargöras inför fortsatta beslut. Bland annat krävs ekonomiska analyser.

Informationsrapporter

Revisorerna har genomfört besök hos myndigheter m.fl. för att få information i aktuella frågor. Informationen har redovisats i särskilda, som regel mindre omfattande rapporter. Under första halvåret 2003 har följande informationsrapporter utarbetats:

Informationsrapport 2002/03:1

Denna informationsrapport avslutades med en skrivelse till regeringen; se ovan.

Kulturarvet och rörliga bilder*Informationsrapport 2002/03:2*

Denna informationsrapport avslutades med en skrivelse till regeringen; se ovan.

Tillsyn inom transportområdet*Informationsrapport 2002/03:3*

Revisorerna har under det senaste decenniet genomfört flera granskningar som på olika sätt berört tillsynsfrågor, bl.a. tillsyn av spårbunden trafik och sjöfart. Hur tillsynen inom transportområdet ska vara ordnad är fortfarande en aktuell fråga. Revisorerna ordnade därför en intern utfrågning i detta ämne den 7 maj 2003. Inbjudna var företrädare för Näringsdepartementet och de fyra inspektionerna inom transportområdet. Revisorerna önskade få reda på hur förutsättningarna för tillsynen ser ut inom respektive transportområde samt hur regeringen och inspektionerna arbetar för att utveckla tillsynen.

Frågorna gällde:

- lagstiftning och inspektionens ställning
- organisation – tillsynsansvarets fördelning samt förhållandet till verksamhetsutövare och modern myndighet
- informationssystem, analytiska verktyg och kunskaper om det som ska tillses
- finansieringen av tillsynen
- avregleringens och de internationella regelsystemens inverkan på tillsynen

Revisorerna ansåg att regeringens arbete med att stärka de olika inspektionernas ställning – i lagstiftningen och i övrigt – bör intensifieras.

Rikstrafiken – till vilken nytta?*Informationsrapport 2002/03:4*

Rikstrafiken svarar bl.a. för statens upphandling av transportpolitiskt motiverad interregional kollektiv persontrafik som inte upprätthålls i trafik huvudmännens regi och där det saknas förutsättningar för kommersiell drift. Enligt regleringsbrevet ska Rikstrafiken kontinuerligt utvärdera nyttan, eller den samhällsekonomiska avkastningen, av den upphandlade trafiken.

Utgångspunkten för revisorernas informationsbesök var en analys av två upphandlingar. En upphandling avsåg tågtrafik och en flygtrafik. Rikstrafi-

ken skulle redovisa vilka analyser av nyttan som låg bakom dessa bägge upphandlingar.

Revisorerna drog slutsatsen att Rikstrafiken inte beräknar nyttan av den upphandlade trafiken. Därmed blir det svårt att bedöma upphandlingarna ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Det går inte att utifrån Rikstrafikens underlag bedöma om trafiken skulle ha upphandlats eller inte. Revisorerna informerades om att det pågår ett arbete vid Rikstrafiken i syfte att utveckla metoder och indikatorer för att belysa nyttan av den upphandlade trafiken. Enligt revisorernas bedömning är det viktigt att arbetet fortsätter och utmynnar i metoder som kan få praktisk användning. Revisorerna utgick från att regeringen noggrant följer det utvecklingsarbete som pågår.

Revisorerna informerades även om Rikstrafikens upphandlingar av flygtrafik i Norrlandslänen och linjernas sträckning. Enligt revisorernas bedömning bör möjligheterna att i större utsträckning utnyttja matartrafik till flygplatserna i t.ex. Luleå, Umeå och Östersund prövas. Då skulle de kommersiella linjer till Arlanda som redan finns kunna utnyttjas i högre grad. Regeringen har gett Rikstrafiken i uppdrag att bl.a. utreda sådana frågor, men inte angivit någon tidpunkt för när uppdraget ska redovisas. Enligt revisorernas bedömning bör frågorna utredas skyndsamt, så att utredningsresultaten så snabbt som möjligt kan läggas till grund för kommande upphandlingar.

Ensamkommande barn

Informationsrapport 2002/03:5

Flera hundra barn under 18 år kommer varje år till Sverige utan vårdnadshavare. De flesta är tonårspojkar. De hamnar mellan två lagar – lagen om mottagande av asylsökande, som inte tillåter asylansökningar från den som är omyndig, och socialtjänstlagen, som inte tillämpas fullt ut av alla kommuner. Även Migrationsverket bryter mot lagen genom att godta asylansökningar från omyndiga.

I juni 2002 lämnade Migrationsverket och Svenska Kommunförbundet ett förslag som innebar att Migrationsverket ska utreda barnens asylskäl och fatta beslut i asylärendet, medan kommunernas socialtjänst ska ansvara för omhändertagandet. Frågan om statens ersättning till kommunerna har fått en tillfällig lösning genom att extra medel avsatts i tilläggsbudgeten för 2003. De principiella frågorna är dock fortfarande olösta. Under våren 2003 tillsattes en arbetsgrupp i Regeringskansliet med uppgift att fortsätta utredningsarbetet. De förändringar som kan följa av arbetsgruppens förslag kan träda i kraft tidigast år 2005.

Revisorerna ansåg att regeringen snarast bör lösa frågorna om mottagandet av de ensamkommande barnen. Det gäller både ansvars- och ersättningsfrågor, trygghets- och tillsynsfrågor.

Informationsrapport 2002/03:6

Revisorerna har på eget initiativ besökt Riksskatteverket för att följa upp eventuella effekter av förändringen 1997 som innebar att den enskilde själv ska betala in sin skatteskuld. Enligt tidigare regler gjorde arbetsgivaren avdrag för den anställdes skatt under månaderna januari–mars året efter det att kvarskatten hade debiterats.

Granskningen visar att antalet personer (löntagare och pensionärer) som behövt betala in slutlig skatt i efterhand har minskat väsentligt sedan 1997 och att antalet personer med s.k. restförda skatteskulder minskat. Samtidigt ökade antalet indrivningsmål vid kronofogdemyndigheten de närmaste åren efter ändringen.

Revisorerna ansåg att Riksskatteverket borde ha undersökt orsaken till att skattemålen inom kronofogdemyndigheten ökade så dramatiskt samt särskilt informerat regeringen om denna utveckling.

Det är enligt revisorerna viktigt att effekterna av lagändringen 1997 följs upp. Den analys som Riksskatteverket påbörjat med anledning av revisorernas besök bör delges regeringen. Därtill menade revisorerna att minibeloppet på 500 kr. för i vilka fall ärenden ska överlämnas till kronofogdemyndigheten, bör höjas; detta i syfte att avlasta myndigheten ärenden som gäller små belopp.

Övriga avslutade granskningsärenden

Myndigheternas årsredovisningar – en anakronism

Rapport 2002/03:15

Statliga myndigheter lägger ned mycket arbete på sina årsredovisningar. Problemet är att knappast någon läser dem. Man vet inte heller riktigt vilka som *ska* läsa dem.

Revisorerna betecknade statliga myndigheters årsredovisningar som en anakronism. Myndigheterna informerar om sin verksamhet och sin organisation på nätet. Informationen kan fortlöpande hållas aktuell. Man behöver inte längre förlita sig till uppgifter som publiceras en gång per år. Revisorerna menade att årsredovisningarna kan förenklas. Det räcker med ekonomisk information och de redogörelser regeringen särskilt har begärt.

I årsredovisningarna beskriver myndigheterna sin verksamhet som framgångsrik och effektiv. I budgetunderlagen framhåller de däremot att målen inte alls har kunnat uppnås. Resurserna har inte räckt till. Revisorerna föreslog att både årsredovisningar och budgetunderlag ska publiceras på myndigheternas hemsidor.

Till och med år 2002 har alla myndigheters resultatredovisningar granskats varje år av Riksrevisionsverket. Revisorerna menade att granskningen har varit både ofullständig – eftersom den inte har gällt uppgifter i budgetunderlagen – och onödig – eftersom årsredovisningarna knappast alls har använts som underlag för politiska beslut. Revisorerna utgick från att kravet på

Främja och förklara – kan Integrationsverket förändra?

Rapport 2002/03:16

Integrationsverket ska främja integration och öka kunskapen om integration i samhället. Revisorerna har granskat hur Integrationsverket har skött dessa uppgifter. Revisorerna drog följande slutsatser:

- Integrationsverket har marginellt inflytande över hur målen för verksamhet uppfylls. Det gör att det är svårt att säga om verket har varit framgångsrikt eller inte. Många regeringsuppdrag till verket har vidgat ett redan omfattande uppdrag. Verksamheten har varit splittrad och dåligt samordnad.
- Ansvarsfördelningen mellan Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) och Integrationsverket är otydlig.
- Många projekt som har fått pengar av Integrationsverket utvärderas inte.
- Integrationsverket har inte följt upp hur introduktion av nyanlända invandrare påverkar deras möjlighet att försörja sig själva.
- Slutsatser och förslag i Integrationsverkets rapporter har varit dåligt underbyggda och man har inte tagit vara på internationella erfarenheter.

Insatser för jämställdheten i riksdagsförvaltningen och Regeringskansliet

Rapport 2002/03:17

Den 1 januari 2001 skärptes jämställdhetslagens krav på arbetsgivare att kartlägga de anställdas löner. Syftet var att arbetsgivare lättare skulle upptäcka osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män. Riksdagens revisorer har granskat riksdagsförvaltningens och Regeringskansliets lönekartläggningar för att se om de motsvarar jämställdhetslagens krav.

Revisorernas granskning visar att riksdagsförvaltningen mer än två år efter att den nya lagen trädde i kraft fortfarande inte lyckats genomföra en lönekartläggning som uppfyller lagens krav. Revisorerna ansåg att detta är otillfredsställande. För att bibehålla trovärdigheten för de skärpta reglerna är det viktigt att riksdagsförvaltningen följer lagen.

Tåg i otid – tågplanernas betydelse för punktligheten

Rapport 2002/03:18

Reglerna för hur tågplanen ska konstrueras är oklara. Trafikutövarna har därmed svårt att förutse utfallet av Banverkets arbete med att ta fram tågplanen. Banverket ger också trafikutövarna ofullständig information under arbetet med tågplanen. Det försämrar trafikutövarnas möjligheter att planera sin verksamhet.

Tågplanen konstrueras i fem distrikt inom Banverket. Reglerna för hur tågplanen ska utarbetas ger utrymme för olika bedömningar i olika distrikt.

Olika trafikutövare ges därmed olika förutsättningar att driva sin trafik. Det finns inte heller någon fungerande samordningsfunktion hos Banverket för tåg som ska trafikera flera distrikt.

Endast företag som tidigare ingick i affärsverket SJ har fullständig tillgång till Banverkets datasystem. Trafikutövare får därmed olika förutsättningar att ta reda på vad som orsakar förseningar.

När störningar i trafiken uppstår ska Banverkets trafikledare ge företräde åt tåg som är i tid. Trafikledarna följer inte alltid denna regel. Trafikutövarna har därmed svårt att förutse trafikledarnas beslut. Banverkets statistik över förseningar och deras orsaker är missvisande. Det försämrar Banverkets och trafikutövarnas förutsättningar att dra korrekta slutsatser om vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra punktligheten.

Revisorerna lämnade flera förslag till hur arbetet med tågplanen kan ändras. Principerna för hur trafik ska ledas när störningar uppstår bör ses över. Revisorerna föreslog att omfattningen av förseningar ska redovisas på ett bättre sätt. Registreringen av orsaker till förseningar måste också bli bättre.

Polisens avskrivningar av brott

Rapport 2002/03:19

Granskningen av polisens avskrivningar av brott har främst gällt de olika samband som finns mellan avskrivningar och mått som används för att bedöma polisens brottsutredande verksamhet. Polisen skriver av ca 75 % av alla brottsanmälningar. Merparten av brottsanmälningarna skrivs av direkt, utan att någon förundersökning inleds. Endast 16 % av ärendena lämnas till åklagare.

Mängden avskrivningar och sättet att skriva av påverkar flera av polisens resultatmått, bl.a. genomströmningstider och ärendebalanser. Dessa mått används för att bedöma och styra polisens brottsutredande verksamhet. Olika polismyndigheter använder olika beslutsmotiveringar för att skriva av samma slags ärenden. Val av beslutsmotivering påverkar såväl polisens resultatredovisning som den officiella kriminalstatistiken. I brottsstatistiken ser det ut som polisen klarar upp fler brott än vad man i själva verket gör. Brott redovisas som uppklarade även om de har skrivits av utan att någon gärningsman har bundits till brottet.

För att förbättra statsmakternas och allmänhetens möjligheter att bedöma polisens brottsutredande verksamhet föreslog revisorerna förändringar i den officiella kriminalstatistiken. Revisorerna föreslog också att centrala riktlinjer skulle utarbetas för att beslut vid avskrivningar ska motiveras mer enhetligt.

Att förebygga vårdskador. Statliga åtgärder för patientsäkerhet

Rapport 2002/03:20

Sjukvården är en riskfylld verksamhet, vilket visar sig i att patienter drabbas av vårdskador och tillbud av olika slag. I rapporten granskas statliga regelsystem och institutioner som syftar till att stärka patientsäkerheten. Hur funge-

rar vårdpersonalens utbildning, sjukvårdshuvudmännens insatser, Socialstyrelsens tillsyn, Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, patientnämnderna och patientskadeförsäkringen när det gäller att motverka skador och tillbud i vården?

Av granskningen framgår att säkerhetsarbetet i vården framför allt är reaktivt. Socialstyrelsens verksamhetstillsyn har en viktig förebyggande roll, men är sannolikt mindre omfattande än den borde vara. En orsak är den underrapportering av s.k. lex Maria-händelser som beror på personalens rädsla för anmälningar till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd. Patientskadeförsäkringen skulle kunna ge impulser till säkerhetsarbete i vårdgivarnas regi, men dessa möjligheter har inte tagits till vara.

Sjukvårdshuvudmännen har ansvar för hälso- och sjukvården. Men staten har stora möjligheter att påverka. Revisorerna diskuterar flera möjliga åtgärder och föreslår att regeringen snarast redovisar sina åtgärder för riksdagen.

Granskningar av regeringen och Regeringskansliet

Granskningspromemoria 2002/03:1

Riksdagens revisorer har haft mandat att granska hela den statliga verksamheten, inklusive regeringen och Regeringskansliet. Sedan 1997 har revisorerna också svarat för den externa redovisningsrevisionen av myndigheten Regeringskansliet.

Under perioden 1998–2002 lämnade revisorerna sammanlagt 56 skrivelser med förslag till riksdagen grundade på s.k. effektivitetsgranskning. Av dessa skrivelser har elva särskilt rört regeringen eller Regeringskansliet. Regeringen och Regeringskansliet har i olika utsträckning behandlats i samtliga skrivelser. Dessutom har iakttagelser inom effektivitetsrevisionen också gett impulser till redovisningsrevisionen av Regeringskansliet och omvänt. Framför allt har iakttagelser inom det ena revisionsområdet lett till fortsatt granskning inom det andra.

Produktiviteten och kostnadsutvecklingen vid Riksbanken

Promemoria till Riksbanken den 5 juni 2003

I en del av granskningen av Riksbankens verksamhet jämfördes Riksbankens resurser med resurserna i Finlands Bank och Norges Bank. I en annan del av granskningen analyserades kostnadsutvecklingen i Riksbanken under perioden 1995 till 2002. Mot bakgrund av de kostnadsökningar som redovisades i rapporten uppmanade revisorerna Riksbanken att förbättra kontrollen över sin kostnadsutveckling.

Bolagiseringen av kontantförsörjningen

Granskningspromemoria 2002/03:2

I samband med den årliga granskningen av Riksbankens bokslut uppmärksammade Riksdagens revisorer de stora kapitaltillskott som Riksbanken givit

dotterbolaget Pengar i Sverige AB (PSAB), senare omdöpt till Svensk kontantförsörjning AB (SKAB). Revisorerna ansåg att det fanns anledning att ytterligare granska verksamheten. Av en konsultrapport som revisorerna beställt framgår att kostnaderna för bolagiseringen uppgår till mellan 600 och 720 miljoner kronor för perioden den 1 juni 1999 till den 31 december 2002. Om Riksbanken hade valt en annan handlingsväg år 1999 hade kostnaderna enligt konsulternas bedömning kunnat begränsats till mellan 360 och 450 miljoner kronor. Konsulterna framförde kritik mot redovisningen i såväl Riksbankens egna som dotterbolagets årsredovisningar.

Revisorerna var starkt kritiska till Riksbankens sätt att hantera kontantförsörjningen. De ansåg att det är direktionens ansvar att se till att redovisningen fyller högt ställda krav.

Folkbokföringen

Förstudie 2002/03:10

Skatteutskottet föreslog att revisorerna skulle granska folkbokföringens effektivitet och kostnader samt den service som ges till olika grupper. En ytterligare faktor som borde granskas gällde frågan i vad mån skatteförvaltningen lyckas beivra s.k. skenskrivningar.

I förstudien redovisas vissa problem med uppföljningen och kontrollen. Dessa är dock inte av den karaktären att de föranledde en granskning. Det pågår ett relativt omfattande utvecklingsarbete inom området. Ett nytt system för folkbokföring är under utveckling och frågan om en ny myndighetsstruktur bereds i Regeringskansliet.

Det självstyrande försvaret

Förstudie 2002/03:12

Försvarsutskottet föreslog att revisorerna skulle granska riksdagens och regeringens insyn i och styrning av försvaret.

I förstudien behandlade revisorerna styrningen av försvaret. Utifrån tidigare granskningar och utredningar identifierade revisorerna flera problem med styrningen. Statsmakterna har begränsad insyn i försvaret. Revisorerna konstaterade att resultatstyrningen av försvaret inte fungerat.

Revisorerna beslutade att inte genomföra någon fortsatt granskning. Problemen med styrningen av försvaret är väl kända, inte minst från revisorernas tidigare granskningar. Riksdagen har dessutom begärt en utredning av regeringens om styrnings- och finansieringsformerna i försvaret. Revisorerna överlämnade en skrivelse till riksdagen baserad på revisorernas iakttagelser i tidigare granskningar av försvaret; se ovan.

Förstudie 2002/03:13

I juni 2000 beslutade riksdagen att godkänna regeringens förslag till ny myndighet för företagsutveckling. Näringsutskottet föreslog att revisorerna skulle följa upp den nya myndighetsstrukturen inom näringspolitiken, med tyngdpunkt på ombildningen av NUTEK (Verket för näringslivsutveckling).

I förstudien beskrivs de utredningar som föregick regeringens proposition och vad som hänt efter riksdagens beslut. Granskningen visar att den nya myndigheten inte har utformats i enlighet med riksdagens beslut. En viktig avvikelse från beslutet är att den nya myndigheten inte bildats genom en sammanslagning av ALMI- Företagspartner AB och Närings- och teknikutvecklingsverket. I stället har regeringen verkat för att dessa organisationer ska utgöra ett gemensamt kompetenscentrum. Vissa av de initiativ som tagits för att integrera bolagets och myndighetens verksamhet har resulterat i oklara ansvarsförhållanden. Revisorerna riktade bl.a. kritik mot det sätt på vilket Näringsdepartementet styrt ALMI- Företagspartner.

Prioriteringar i hälso- och sjukvården*Förstudie 2002/03:14*

Förstudien genomfördes efter ett förslag om granskning från riksdagsledamöterna Ingrid Burman, Lena Olsson och Rolf Olsson.

År 1997 beslutade riksdagen om att vissa övergripande principer och riktlinjer skulle gälla för prioriteringar i hälso- och sjukvården. Olika uppföljningar visar att riksdagens beslut inte följs. Revisorerna konstaterade att riksdagen redan när beslutet om prioriteringar i vården fattades var medveten om att det skulle ta tid att få genomslag för det. Revisorerna ställde dock frågan om regeringen och de statliga myndigheter som har ansvar för hälso- och sjukvårdsfrågor har vidtagit de åtgärder som krävs för att riksdagsbeslutet ska få önskat genomslag. Revisorerna rekommenderade Riksrevisionen att inrikta en eventuell fortsatt granskning av prioriteringarna i sjukvården på denna frågeställning.

SJ:s bolagisering*Förstudie 2002/03:15*

Förslaget till granskning lämnades av riksdagsledamöterna Elizabeth Nyström och Mikael Odenberg. Bakgrunden var bl.a. att SJ AB:s styrelse i december 2002 beslutat om att upprätta en kontrollbalansräkning.

I förstudien analyseras SJ:s bolagisering och de konsekvenser den fått för SJ AB:s ekonomiska situation. Regeringens information till riksdagen, revisorernas roll i statliga bolag och frågan om korssubventionering tas också upp.

Revisorerna konstaterade att SJ AB:s nuvarande ekonomiska problem beror på bristfälliga analyser i samband med bolagiseringen av SJ vid årsskiftet 2000 – 2001. Framför allt trafikavtalen var bristfälligt analyserade. SJ AB

fick överta flera avtal som visade sig vara mer förlustbringande än beräknat. Dessa förhållanden var dock inte okända. Revisorerna i det tidigare affärsverket hade under flera år kritiserat hanteringen av trafikavtalen. Trots denna kritik utvärderades avtalen inte ordentligt förrän efter bolagiseringen.

Den 1 juli 2003 får den nybildade Riksrevisionen utse en revisor i SJ AB. Riksdagens revisorer förutsatte att Riksrevisionen kommer att vara uppmärksam på förhållandena inom SJ AB och följa upp den kritik som bolagets revisorer riktat.

Sjukförsäkringsadministrationens ansvar för de ökade sjuktagen

Förstudie 2002/03:16

Kostnaderna för sjukförsäkringen ökade med 70 procent mellan 1997 och 2002, då de uppgick till ca 88 miljarder kronor. Flera utredningar har lyft fram problem i administrationen som en delförklaring till de ökade kostnaderna. Regelverk och administration har dock inte förändrats mycket, trots att kostnadsökningarna uppmärksammats.

Förstudien handlar om sjukförsäkringsadministrationens betydelse för ökningen av kostnader, främst för sjukpenning. I förstudien beskrivs olika aktörer som har betydelse för sjukförsäkringens administration. Vidare redovisas utvecklingen av kostnaderna för sjukförsäkringen, liksom tänkbara orsaker till den kraftiga ökningen. Avslutningsvis presenteras föreslagna och påbörjade förändringar som syftar till att vända den negativa kostnadsutvecklingen.

Regeringen har presenterat flera förslag som ska bidra till att minska kostnaderna; bl.a. finns förslag om att förändra administrationen. Revisorerna ansåg därför att det inte var meningsfullt att granska området.

Ärenden som avslutas i Riksrevisionen

Följande ärenden har överförts till Riksrevisionen, som inlett sin verksamhet den 1 juli 2003:

Kommittéväsendet

Assistansersättningen

Frivård eller anstalt?

Finansieringen av universitet och högskolor

Statistiska centralbyrån (i projektet Myndigheter på marknaden)

Arbetsmiljöinspektioner

Trafiksäkerhetsarbetet och nollvisionen

Posten AB.

Som framgått har Riksdagens revisorer varit externrevisor för Sveriges riksbank, Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond, riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän (JO), Regeringskansliet samt för Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning. För dessa granskningar har revisorerna anlitat KPMG Bohlins AB som expert och hjälp i arbetet.

Riksbanken

Enligt lagen (1988:46) om revision av riksdagens förvaltning och riksdagens myndigheter har revisorerna varje år granskat Riksbankens tillstånd, styrelse och förvaltning. Revisionsberättelsen har lämnats till riksdagen senast den 15 mars varje år. I berättelsen har revisorerna redogjort för omfattningen och inriktningen av sin granskning. De har också tagit ställning till frågan om att ansvarsfrihet bör beviljas Riksbankens direktion och fullmäktige. Revisorerna har även tagit ställning till Riksbankens resultat- och balansräkningar.

Revisorerna tillstyrkte att fullmäktige och direktionen i Riksbanken skulle beviljas ansvarsfrihet för förvaltningen under 2002 samt att riksdagen skulle fastställa Riksbankens resultat- och balansräkningar för år 2002.

Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond

Enligt lagen (1988:46) om revision av riksdagens förvaltning och riksdagens myndigheter har revisorerna haft att granska Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond. Revisorernas uppgift har varit att särskilt bevaka att fondens organisation av och kontroll över redovisningen samt medels- och värdeförvaltningen varit tillfredsställande. Revisorerna föreslog att riksdagen skulle lägga Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds berättelse över verksamhet och förvaltning under år 2002 utan anmärkning till handlingarna.

Riksdagens förvaltning och Riksdagens ombudsmän

I revisorernas uppdrag har ingått att som externrevisor granska riksdagsförvaltningen och Riksdagens ombudsmän (JO). Granskningen har syftat till att bedöma om redovisningen och ledningens förvaltning följt tillämpliga föreskrifter.

Revisorernas uppfattning i revisionsberättelserna för verksamhetsåret 2002 var att riksdagsförvaltningens årsredovisning var i allt väsentligt rättvisande och att JO:s årsredovisning var rättvisande.

Regeringskansliet

Riksdagens revisorer har ansvarat för extern revision av Regeringskansliet sedan den 1 maj 1997. Årsredovisningen för verksamhetsåret 2002 var enligt revisorernas uppfattning rättvisande.

Riksdagens revisorer har sedan år 1999 svarat för extern revision av Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning. Årsredovisningen för verksamhetsåret 2002 var enligt revisorernas uppfattning rättvisande.

Riksdagen fattade i december 2000 beslut om att en ny revisionsmyndighet för den statliga revisionen, Riksrevisionen, skulle bildas under första halvåret 2003. Beslutet innebar att Riksdagens revisorer och Riksrevisionsverket skulle avvecklas i samband med att den nya myndigheten bildades.

Sedan Riksdagens revisorer upphört som myndighet den 30 juni 2003 har ansvaret för avvecklingen överförs till en av riksdagen särskilt utsedd utredare.

Budget (tkr)

Ramanslag för 2003	14 184
Överföringsbelopp från 2002	814
Disponibelt	14 998

Ekonomiskt utfall

Anslagsutfallet för första halvåret 2003 uppgick till 14 412 046 kr, vilket innebär ett överskott på 585 600 kr som återförs till riksdagen i samband med Riksdagens revisorers nedläggning.

Riksdagens revisorers anslagsbelastning på 14 412 046 kr fördelas enligt nedan.

<i>Revisorer</i>	Revisorernas arvoden m.m. svarar för 7,9 % av anslagsbelastningen.
<i>Projekt</i>	Projektkostnader, kostnader för konsultinsatser m.m. i granskningsärendena och revisionsstöd av auktoriserade revisorer i redovisningsrevisionen svarar för 14,7 % av anslagsbelastningen.
<i>Personal</i>	Personalkostnader (löner, avgifter baserade på lön och övriga personalomkostnader) svarar för 60,7 % av anslagsbelastningen.
<i>Gemensamma kostnader</i>	Gemensamma kostnader, som omfattar hyra för kansliets lokaler, IT-stöd, kontorsadministration m.m., svarar för 16,7 % av anslagsbelastningen.

I årsredovisningens andra del återfinns den finansiella redovisningen med resultaträkning, balansräkning, anslagsredovisning, noter samt sammanställning över väsentliga uppgifter.

Revisorernas kansli

Kansliet har letts av en kanslichef med ca 30 medarbetare fördelade på tre utredningsenheter samt en administrativ enhet.

Kompetensförsörjning

Ca 92 % av kansliets medarbetare har haft minst akademisk grundutbildning. Revisorerna har strävat efter att öka inslaget av yngre medarbetare med aktuell högskoleutbildning inom olika områden.

För att utveckla och behålla kvalificerade medarbetare har revisorerna lagt stor vikt vid god arbetsmiljö, jämställdhet, möjlighet till vidareutveckling samt attraktiva arbetsuppgifter. Kompetensutveckling har varit en naturlig del av det dagliga arbetet. En rad interna seminarier och kurser har anordnats. Medarbetarna har också deltagit i externa utbildningar och konferenser. Det har funnits en generös inställning till tjänstledighet för tjänstgöring vid riksdagens utskott, kommittéväsendet och Regeringskansliet.

Personalrörlighet

Vid utgången av första halvåret 2003 hade revisorernas kansli 36 tillsvidareanställda, varav 7 var tjänstlediga. Av dessa var 21 kvinnor och 15 män. Därutöver hade två personer tidsbegränsade anställningar.

Under halvåret 2003 har tre medarbetare nyrekryterats, därav två med tidsbegränsade anställningar. Fyra personer har slutat sin anställning.

Jämställdhet

Riksdagens revisorer har fastställt en jämställdhetsplan för revisorernas kansli för första halvåret 2003. Av kansliets tillsvidareanställda har fördelningen mellan kvinnor och män varit jämn. Av 27 tillsvidareanställda utredare/revisionsdirektörer var 14 kvinnor och 13 män. Av fyra assistenter var tre kvinnor och en man. Fördelningen bland cheferna var vid halvårsskiftet tre kvinnor och två män.

I planen föreskrivs bl.a. att jämställdhetsaspekter ska beaktas vid utarbetandet av den årliga utbildnings- och personalutvecklingsplanen, att både kvinnor och män ska uppmuntras att söka tjänster och att alternativa karriärvägar ska uppmuntras. Utskottstjänstgöring och sekreteraruppdrag i kommittéer och utredningar är exempel på sådana alternativa karriärvägar för både manliga och kvinnliga medarbetare. En uppföljning av jämställdhetsplanen visar att detta uppfyllts. En kartläggning av löneskillnader mellan kvinnor och män har gjorts. Någon skillnad på grund av kön påvisas inte.

Resultaträkning

Resultaträkning (tkr)	2003*	2002*
Verksamhetens intäkter		
Intäkter av anslag	14 412	28 315
Intäkter av avgifter och andra ersättningar (not 1)	262	74
Finansiella intäkter	64	102
<i>Summa</i>	<i>14 738</i>	<i>28 491</i>
Verksamhetens kostnader		
Kostnader för personal (not 2)	-9 585	-19 789
Kostnader för lokaler	-1 133	-2 283
Övriga driftskostnader	-3 505	-4 992
Finansiella kostnader	-2	-21
Av- och nedskrivningar (not 3)	-194	-301
<i>Summa</i>	<i>-14 419</i>	<i>-27 386</i>
Verksamhetsutfall	319	1 105
Årets kapitalförändring (not 4)	319	1 105

*) Riksdagens revisorer avvecklades den 30 juni 2003. Årsredovisningen 2003 avser perioden 1 januari – 30 juni 2003. Årsredovisningen 2002 avser perioden 1 januari – 31 december 2002.

Balansräkning

Balansräkning (tkr)	2003-06-30*	2002-12-31
Tillgångar		
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>		
Maskiner, inventarier (not 5)	0	194
<i>Fordringar (not 6)</i>		99
Fordringar hos andra myndigheter	0	
Övriga fordringar	0	
<i>Summa fordringar</i>	0	99
<i>Periodavgränsningsposter (not 7)</i>		1 095
Upplupna intäkter	0	
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>	0	1 095
<i>Avräkning med statsverket (not 8)</i>	0	-814
<i>Kassa och bank</i>		
Tillgodohavande hos RGK (not 9)	0	2 253
Summa tillgångar	0	2 827
Kapital och skulder		
<i>Myndighetskaper (not 10)</i>		
Balanserad kapitalförändring	0	-1 560
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	0	1 105
<i>Summa myndighetskaper</i>	0	-455
<i>Skulder m.m. (not 11)</i>		2 070
Skuld till andra myndigheter	0	
Leverantörsskulder	0	
<i>Summa skulder m.m.</i>	0	2 070
<i>Periodavgränsningsposter (not 12)</i>		1 212
Upplupna kostnader	0	
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>	0	1 212
Summa kapital och skulder	0	2 827
Ansvarsförbindelser	inga	inga

*) Riksdagens revisorer avvecklades den 30 juni 2003.

Anslagsredovisning 2003

Anslagsredovisning 2003-06-30 (tkr)	Medel att disponera	Utgifter	Utgående belopp	Överföres till riks- dagens av- veckling
Anslag 90:2 ramanslag				
Riksdagens revisorer				
Årets tilldelning enligt riksdagsbeslut	14 184			
Ingående överföringsbelopp	814			
Totalt	14 998	-14 412	586	-586
Finansiella villkor				
	villkor	utfall		
Anslagskredit	-	0		
Kredit på räntekontot	1 418	0		

Kommentar:

Enligt anslagsdirektiv Dnr 73-1427-02/03 får Riksdagens revisorer nyttja hela det ingående överföringsbeloppet för avvecklingskostnader eller för kostnader som avser förberedelser för övergången till Riksrevisionen. Av de totala utgifterna är 257 345 kr kostnader avseende förberedelse och avveckling.

Noter

Tilläggsupplysningar och noter

Uppgifter om redovisnings- och värderingsprinciper

Årsredovisningen är upprättad enligt förordningen om myndigheters årsredovisning (2000:605) med vissa undantag beslutade av Riksdagsstyrelsen 2001-06-13 (RFS 2001:9).

Fordringar och skulder har efter individuell värdering upptagits till det belopp som förväntas bli betalt.

Tillgångar avsedda för stadigvarande bruk med ett anskaffningsvärde på minst 10 000 kr och en beräknad livslängd på tre år eller längre definieras som anläggningstillgångar. Objekt utgörande en fungerande enhet vars sammanlagda anskaffningsvärde uppgår till minst 10 000 kr klassificeras även som anläggningstillgång.

Anläggningstillgångar skrivs av linjärt över den bedömda ekonomiska livslängden.

Härvid tillämpas följande avskrivningstider:

Persondatorer 3 år

Övriga kontorsmaskiner 5 år

Övriga inventarier 5 år

År 2003 tillkommer nedskrivning av vissa anläggningstillgångar med anledning av att Riksdagens revisorer upphör som myndighet 2003-06-30.

Uppgifter av väsentlig betydelse

För att stärka den statliga revisionen har riksdagen beslutat att en ny myndighet under riksdagen ska bildas den 1 juli 2003. Den nya myndigheten Riksrevisionen ersätter dagens båda organ för statlig revision, Riksdagens revisorer och Riksrevisionsverket. Riksdagens revisorer upphör därmed som myndighet den 30 juni 2003.

Not 1	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2003
		262
	Av detta belopp avser 230 tkr ett bidrag från Riksbankens Jubileumsfond till boken Riksdagens revisorer under två sekler.	
Not 2	Kostnader för personal	9 585
	Samtliga tillsvidareanställda vid Riksdagens revisorer vid halvårsskiftet omfattades av verksamhetsövergång till Riksrevisionen.	
	Samtliga balansposter övertas av riksdagen med undantag av semesterlöneskulden som släcks ut.	
	Personalkostnader exklusive arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal 6 216 tkr.	
Not 3	Avskrivningar och nedskrivningar	194
	I samband med att Riksdagens revisorer upphör har anläggningstillgångar nedskrivits med 146 tkr	
Not 4	Årets kapitalförändring	
	Kapitalförändringen visar skillnaden mellan poster som anslagsavräknats men inte redovisats som intäkt/kostnad och poster som endast redovisas som intäkt/kostnad men inte anslagsavräknats.	
	<i>Specifikation av årets kapitalförändring</i>	
	Avskrivningar/nedskrivningar	-194
	Utsläckning av semesterlöneskuld	1 809
	Ökning av semesterlöneskuld	-712
	Avsättning till kompetensväxling	-36
	Justering av premier avtalsförsäkringar.	-548
	<i>Summa</i>	<u>319</u>
	03-06-30	
Not 5	Materiella anläggningstillgångar	
	Anskaffningsvärde vid årets ingång	1 369
	Finansiell leasing (pers-pe) vid årets början	316
	Utrangering under året	-48
	<i>Summa</i>	<u>1 637</u>
	Ackumulerade avskrivningar vid årets ingång	-1 443
	Årets avskrivning	-48
	Nedskrivning	-146
	<i>Summa</i>	<u>0</u>

Not 6	Fordringar	03-06-30
	<i>Fordringar hos andra myndigheter</i>	78
	<i>Övriga fordringar</i>	2
		<u>80</u>
	Balansen har övertagits av riksdagens avveckling	<u>-80</u>
	<i>Summa</i>	<u>0</u>
Not 7	Periodavgränsningsposter	03-06-30
	<i>Upplupna intäkter</i>	24
		<u>24</u>
	Balansen har övertagits av riksdagens avveckling	<u>-24</u>
	<i>Summa</i>	<u>0</u>
Not 8	Avräkning statsverket	03-06-30
	<i>Ingående balans</i>	814
	<i>Avräknat mot statsbudgeten</i>	
	Anslag 90:1	14 184
	<i>Avräknat mot statsverkets checkräkning</i>	
	Anslagsmedel som tillförts räntekontot	-14 412
	Årets avräkning statsverket	-228
	<i>Utgående balans</i>	586
	Balansen har övertagits av riksdagens avveckling	<u>-586</u>
	<i>Summa</i>	<u>0</u>
Not 9	Tillgodohavande hos RGK	855
	Beviljad räntekontokredit för år 2003 uppgår till 1 418 000 kronor.	
	Balansen har övertagits av riksdagens avveckling	<u>-855</u>
	<i>Summa</i>	<u>0</u>
Not 10	Myndighetskapital	
	Balanserad kapitalförändring	-455
	Kapitalförändring enl. resultaträkning	319
		<u>-136</u>
	Balansen har övertagits av riksdagens avveckling	<u>-136</u>
	<i>Summa</i>	<u>0</u>
Not 11	Skulder	03-06-30
	<i>Skulder till andra myndigheter</i>	81
	<i>Leverantörsskulder</i>	31
		<u>112</u>
	Balansen har övertagits av riksdagens avveckling	<u>-112</u>
	<i>Summa</i>	<u>0</u>

Not 12	Upplupna kostnader	03-06-30	2002/03:RR22
	Riksarkivet arkivering	158	
	Lönekostnader	207	
	Övrigt	32	
		397	
	Balansen har övertagits av riksdagens av- veckling	-397	
	<i>Summa</i>	0	

Revisorernas uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter samt uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag (utredningsuppdrag i myndighetsform ingår ej i sammanställningen)

Ingemar Josefsson	Globen Arena AB, v. ordf. Globen Fastigheter AB.
Anders G Högmark	Domstolsverket Länsstyrelsen i Kronobergs län Växjö Flygplats AB, v. ordf. HOLTAB Industri AB, styr.ordf. Svenskt Flyg AB Flygtorget AB
Per Rosengren	-
Anita Jönsson	Integrationsverket
Gunnar Andrén	-
Hans Stenberg	Sundsvalls Hamn AB, ordf. Viltvårdsnämnden Västernorrlands län, ordf. Vägverkets styrelse Kronofogdemyndigheten i Västernorr- land/Jämtland
Agneta Lundberg	Mitthögskolan, v. ordf. Verket för högskoleservice
Kenneth Lantz	Försäkringskassan, Skåne
Bengt Silfverstrand	Systembolaget AB Lunds universitet Miljöstrategiska Forskningsstiftelsen (Mistra)
Margit Gennser	Riksförsäkringsverket
Nils-Göran Holmqvist	Föreningssparbanken, Örebro
Karl-Gösta Svenson	-
Conny Öhman	Läkemedelsverket Försäkringskassan, Östergötlands län, ordf. Linköpings universitet Statens medicinsk-etiska råd
Ulla Wester	Tullverket
Ingvar Eriksson	Munkaljungbybyggen, ordf.
Nina Lundström	Presstödsnämnden

Ann-Kristine Johansson	Länsstyrelsen i Värmlands län Statens veterinärmedicinska anstalt Folkrörelserådet Hela Sverige ska leva, ordf.
Ann-Marie Fagerström	-
Gunilla Tjernberg	Länsstyrelsen i Västerbottens län Statens biografbyrå
Marie Engström	Riksgäldskontoret Skattemyndigheten Värmland-Örebro län Kronofogdemyndigheten Värmland- Örebro län Länsstyrelsen i Värmlands län Spar-Liv, livförsäkringsaktiebolag
Märta Johansson	Kriminalvårdsnämnden Brottsoffermyndighetens särskilda nämnd Polisstyrelsen i Västra Götaland Chalmers stiftelsestyrelse
Lennart Hedquist	Kammarkollegiet Länsstyrelsen i Uppsala län SBC Sveriges Bostadsrättscentrum AB SBC Mark AB Handelsbanken Bofondförvaltning AB
Ingvar Johnsson	Riksutställningar, ordf.
Patrik Norinder	Lantmäteriet Kilafors Lantbruk AB

Ersättningar under första halvåret 2003 (tkr)

Revisorer

Ingemar Josefsson	56 210	jan – juni
Anders G Högmark	46 438	jan – juni
Per Rosengren	42 588	jan – juni
Anita Jönsson	41 150	jan – juni
Gunnar Andrén	33 516	jan – juni
Hans Stenberg	30 366	jan – juni
Agneta Lundberg	31 416	jan - juni
Kenneth Lantz	33 866	jan – juni
Bengt Silfverstrand	32 806	jan – juni
Margit Gennser	30 016	jan – juni
Nils-Göran Holmqvist	30 016	jan – juni
Karl-Gösta Svenson	37 281	jan – juni
Conny Öhman	17 018	jan – juni
Ulla Wester	13 868	jan – juni
Ingvar Eriksson	15 586	jan – juni
Nina Lundström	13 518	jan – juni
Ann-Kristine Johansson	13 868	jan – juni
Ann-Marie Fagerström	17 018	jan – juni
Gunilla Tjernberg	15 268	jan – juni
Marie Engström	13 168	jan – juni
Märta Johansson	19 727	jan – juni
Lennart Hedquist	14 218	jan – juni
Ingvar Johnsson	19 870	jan – juni
Patrik Norinder	14 918	jan – juni

Kanslichef

Åke Dahlberg	243 483	jan – mars
tf. kanslichef		
Karin Brunsson	168 871	april - juni

Kanslichefen har rätt till förordnandepension enligt förordningen om statliga chefs pensioner (1995:1038).

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Avser (tkr)	2003 halvår	2002	2001	2000	1999
Låneram hos RGK	-	-	-	-	-
<i>Kontokredit hos RGK</i>					
- beviljad	1 418	2 712	2 462	2 350	1 870
- maximalt utnyttjad	-	-	196	-	-
<i>Räntekonto hos RGK</i>					
- räntekostnader	-	-	-	-	-
- ränteintäkter	24	102	16	53	49
<i>Avgiftsintäkter</i>					
- budget i regleringsbrev	-	-	-	-	-
- utfall intäkter	0	0	0	0	2
<i>Anslagskredit</i>					
- beviljad	-	1 356	1 231	1 180	935
- utnyttjad	-	-	-	-	-
<i>Antal årsarbetskrafter</i>	15	28	28	26	25
<i>Anslagssparande</i>	586	814	2 007	577	874
<i>Framtida åtagande</i>	-	814	2 007	577	874
<i>Driftskostnad per årsarbetskraft*)</i>	948	967	925	879	763
<i>Årets kapitalförändring</i>	319	-1 105	-1 449	492	36
<i>Balanserad kapitalförändr.</i>	-455	-1560	-111	-603	-639
<i>Överfört till riksdagens avveckling</i>	136	-	-	-	-
<i>Myndighetskaptal</i>	0	-455	-1 560	-111	-603

*) Inklusive inköpta konsulttjänster, som varierar mellan åren och därför medför att driftskostnaden per årsarbetskraft blir svårtolkad mellan närliggande år.

Stockholm den 1 september 2003

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

22

Per Wardhammar
Auktoriserad revisor

1998

Förslag till riksdagen 1998

Regionalpolitiskt stöd efter EU-medlemskapet

Förs. 1997/98:RR8, 1997/98:AU11, rskr. 1997/98:205

Rapport 1997/98:1

Statens roll som ägare av bolag

Förs. 1997/98:RR9, 1997/98:NU15, rskr. 1997/98:283

Rapport 1997/98:2

Offentlig upphandling

Förs. 1997/98:RR10, 1998/99:FiU17, rskr. 1998/99:157

Rapport 1997/98:3

Sveriges införlivande av EG-rätten

Förs. 1997/98:RR11, 1998/99:KU11, rskr. 1998/99:127

Rapport 1997/98:4

Primärvårdens resurser

Förs. 1998/99:RR2, 1998/99:SoU10, rskr. 1998/99:198

Rapport 1997/98:5

Resursförstärkning till skattemyndigheternas kontrollverksamhet

Förs. 1998/99:RR3, 1998/99:SkU14, rskr. 1998/99:173

Rapport 1997/98:6

Granskningspromemorior 1998

Turistrådet och Björn Borg

Överlämnad till riksdagens konstitutionsutskott den 22 april 1998

Finansinspektionen

Överlämnad till riksdagens finansutskott, m.fl. den 14 maj 1998

Skrivelser till regeringen 1998

Riksarkivet och Krigsarkivet

Skrivelse till regeringen den 8 oktober 1998

Informationsrapport

Förslag till riksdagen 1999

Socialförsäkringens administration

Förs. 1998/99:RR4, 1998/99:SfU7, rskr. 1998/99:230

Rapport 1998/99:1

Anpassningen av totalförsvaret

Förs. 1998/99:RR7, 1999/2000:FöU2, rskr. 1999/2000:168

Rapport 1998/99:4

Skolverket och skolans utveckling

Förs. 1998/99:RR8, 1999/2000:UbU10, rskr. 1999/2000:179

Rapport 1998/99:3

Utvecklingssamarbetet – styrning, genomförande, samordning
och uppföljning av biståndet

Förs. 1998/99:RR9, 1999/2000:UU2, rskr. 1999/2000:81

Rapport 1998/99:2

Myndigheternas lönekostnader

Förs. 1998/99:RR10, 1999/2000:FiU17, rskr. 1999/2000:173

Rapport 1998/99:5

Vägverket, Banverket och miljön

Förs. 1999/2000:RR2, 1999/2000:TU4, rskr. 1999/2000:146

Rapport 1998/99:6

Det statliga stödet till ekologiska investeringsprogram

Förs. 1999/2000:RR3, 1999/2000:BoU4, rskr. 1999/2000:137

Rapport 1998/99:8 Producentansvarets betydelse i avfallshanteringen

Förs. 1999/2000:RR4, 1999/2000:MJU7, rskr. 1999/2000:155

Rapport 1998/99:11

Organisationsförändringar inom rättsväsendet

Förs. 1999/2000:RR7, 1999/2000:JuU11, rskr. 1999/2000:1

Rapport 1998/99:9

Skrivelser till regeringen 1999

Regeringens redovisning av det militära försvaret

Överlämnad till Försvarsdepartementet den 1 juni 1999

Myndigheternas internrevision

Överlämnad till Finansdepartementet den 14 oktober 1999

Granskningspromemorior under 1999

Svenska miljöinsatser i Baltikum

Överlämnad till riksdagens utrikes-, närings- och miljö- och jordbruksutskott
den 22 april 1998

Förslag till riksdagen 2001

Statliga kreditgarantier

Förs. 1999/2000:RR8, 1999/2000:FiU24, rskr. 1999/2000:183

Rapport 1999/2000:1

Allmänna arvsfonden

Förs. 1999/2000:RR9, 2000/01:SoU2, rskr. 2000/01:22

Rapport 1999/2000:2

Försvärshögskolan i det nya försvaret

Förs. 1999/2000:RR10, 2000/01:FöU4, rskr. 2000/01:182

Rapport 1999/2000:5

Revisorsnämnden

Förs. 1999/2000:RR11, 2001/02:LU3, rskr. 2001/02:48

Rapport 1999/2000:4

Statligt bildade stiftelser m.m.

Förs. 1999/2000:RR12, 2000/01:UbU7, rskr. 2000/01:154

Rapport 1999/2000:6

Arbetslinjens tillämpning för de äldre

Förs. 2000/01:RR2, 2000/01:AU1, rskr. 2000/01:103

Rapport 1999/2000:7

Regeringens redovisning av resurser inom olika politikområden

Förs. 2000/01:RR3, 2000/01:FiU16, rskr. 2000/01:163

Rapport 1999/2000:10

Tillämpningen av skuldsaneringslagen

Förs. 2000/01:RR4, 2000/01:LU12, rskr. 2000/01:167

Rapport 1999/2000:11

Otraditionella medel inom arbetsmarknadspolitiken

Förs. 2000/01:RR7, 2001/02:AU1, rskr. 2001/02:115

Rapport 1999/2000:13

Sjöfartsinspektionens tillsyn

Förs. 2000/01:RR8, 2000/01:TU8, rskr. 2000/01:157

Rapport 1999/2000:12

Skrivelser till utskott 2000

Regeringens Sydafrikasatsning

Skrivelse till riksdagens konstitutionsutskott den 23 mars 2000

Skrivelser till regeringen 2000

CSN:s handläggning av studiemedel

Skrivelse till regeringen den 24 februari 2000

Förslag till riksdagen 2001

Bilprovningen, fordonskontrollen och trafiksäkerheten
Förs. 2000/01:RR9, 2000/01:TU14, rskr. 2000/01:250
Rapport 2000/01:2

Högskoleutbildningens utveckling
Förs. 2000/01:RR10, 2001/02:UbU4, rskr. 2001/02:100
Rapporter 1999/2000:3; 1999/2000:9; 2000/01:1 och 2000/01:4

Nya vägar till vägar och järnvägar?
Förs. 2000/01:RR11, 2000/01:TU16, rskr. 286
Rapport 2000/01:5

Svenskundervisning för invandrare och invandrarnas arbetsmarknad
Förs. 2000/01:RR12, 2000/01:UbU15, 2001/02:AU1, rskr. 2000/01:230,
rskr. 2001/02:115
Rapport 2000/01:3

Regeringskansliets upphandling av konsulter
Förs. 2000/01:RR13, 2001/02:KU2, rskr. 2001/02:16
Rapport 2000/01:6

Anslag som regeringen disponerar och fördelar
Förs. 2000/01:RR14, 2001/02:KU5, rskr. 2001/02:39
Rapport 2000/01:7

Sänkta socialavgifter
Förs. 2001/02:RR2, 2001/02:FiU1, rskr. 2001/02:35
Rapport 2000/01:8

Statens stöd till kommuner med ekonomiska problem
Förs. 2001/02:RR3, 2001/02:FiU3, rskr. 2001/02:134
Rapport 2000/01:9

Glesbygdsverkets roll i regionalpolitiken
Förs. 2001/02:RR4, 2001/02:NU2, rskr. 2001/02:117
Rapport 2000/01:2

Styrningen av försvarets materielförsörjning
Förs. 2001/02:RR7, 2001/02:FöU11
Rapport 2000/01:11

Plan- och byggprocessens längd
Förs. 2001/02:RR8, 2001/02:BoU6, rskr. 2001/02:154
Rapport 2000/01:14

Sponsring av statliga myndigheter
Förs. 2001/02:RR9, 2001/02:KU19, rskr. 2001/02:175
Rapport 2000/01:13

Det nya Lantmäteriet
Förs. 2001/02:RR10, 2001/02:BoU7, rskr. 2001/02:156
Rapport 2000/01:10

Myndighetssamverkan mot ekonomisk brottslighet
Förs. 2001/02:RR11, 2001/02:JuU8, rskr. 2001/02:197
Rapport 2001/02: 3

2002/03:RR22
Bilaga 1

Statens ändamålsfastigheter – hyressättning och förvaltning
Förs. 2001/02:RR12, 2001/02:FiU14, rskr. 2001/02:166
Rapport 2001/02:2

Efterkontroll av förtidspensioner
Förs. 2001/02:RR13, 2001/02:SfU11, rskr. 2001/02:214
Rapport 2001/02:1

Skrivelser till regeringen 2001

Försvarsmaktens personalförsörjning
Skrivelse till regeringen den 16 januari 2001

ALMI
Skrivelse till regeringen den 8 mars 2001

2002

Förslag till riksdagen 2002

Den ekonomiska redovisningen av Östersjömiljarderna
Förs. 2001/02:RR14, 2001/02:KU26, rskr. 2001/02:301
Rapport 2001/02:5

Myndigheten Regeringskansliet
Förs. 2001/02:RR15, 2001/02:KU32, rskr. 2001/02:330
Rapport 2001/02:4

Upphållstillstånd för asylsökande
Förs. 2001/02:RR16, 2001/02:SfU13, rskr. 2001/02:251
Rapport 2001/02:6

Internationella freds- och hjälpinsatser
Förs. 2001/02:RR17, 2002/03:UU5, rskr. 2002/03:126
Rapport 2001/02:94

ROT-avdragets effekter
Förs. 2000/01:RR18, 2001/02:SkU28, rskr. 2001/02:333
Rapport 2001/02:8

Statens styrning av livsmedelstillsynen
Förs. 2001/02:RR19, 2001/02:MJU22, rskr. 2001/02:320
Rapport 2001/02:7

ITiS – En statlig satsning på IT i skolan
Förs. 2001/02:RR20, 2002/03:UbU3, rskr. 2002/03:109
Rapport 2001/02:10

Statens avtalsförsäkringar
Förs. 2001/02:RR21, 2002/03:FiU9, rskr. 2002/03:111
Rapport 2001/02:11

Statens personalpolitik
Förs. 2002/03:RR2, 2002/03:FiU13, rskr. 2002/03:136
Rapport 2001/02:12

2002/03:RR22
Bilaga 1

Statens styrning av skolan
Förs. 2002/03:RR3, 2002/03:UbU3, rskr. 2002/03:109
Rapport 2001/02:13

Nationella mål i kommunernas äldreomsorg
Förs. 2002/03:RR4, 2002/03:SoU9, rskr. 2002/03:135
Rapport 2001/02:15

Styrningen av försvarets fastigheter och anläggningar
Förs. 2002/03:RR7, 2002/03:FiU14, rskr. 2002/03:138
Rapport 2001/02:14

Familjehemsvården
Förs. 2002/03:RR8, 2002/03:SoU10, rskr. 2002/03:124
Rapport 2001/02:16

Med tvång och god vilja – vad gör Statens institutionsstyrelse?
Förs. 2002/03:RR9, 2002/03:SoU13, rskr. 2002/03:172
Rapport 2002/03:1

Skrivelser till regeringen 2002

Inkomstgaranti för riksdagsledamöter
Skrivelse till regeringen den 14 maj 2002

2003

Förslag till riksdagen 2003

Styrningen av AMS och länsarbetsnämnderna
Förs. 2002/03:RR10, 2002/03:AU8, rskr. 2002/03:200, rskr. 2002/03:201
Rapport 2002/03:2

Arkeologi på uppdrag
Förs. 2002/03:RR11
Rapport 2002/03:3

Villkoren för veterinär verksamhet
Förs. 2002/03:RR12, 2002/03:MJU10, rskr. 2002/03:2300, rskr.
2002/03:2231
Rapport 2002/03:4

Radiokommunikation för trygghet och säkerhet
Förs. 2002/03:RR13
Rapport 2002/03:5

Försvarsmaktens arbetsgivarpolitik
Förs. 2002/03:RR14
Rapport 2002/03:6

CSN:s handläggningstider och tillgänglighet
Förs. 2002/03:RR15
Rapport 2002/03:7

2002/03:RR22
Bilaga 1

Staten som bolagsägare
Förs. 2002/03:RR16
Rapport 2002/03:10

Upphandling vid Sveriges riksbank
Förs. 2002/03:RR17
Rapport 2002/03:9

Försvarsmaktens avveckling av överskottsmateriel
Förs. 2002/03:RR18
Rapport 2002/03:8

Styrningen av det militära försvaret
Förs. 2002/03:RR19

Ordning på rätten
Förs. 2002/03:RR20
Rapport 2002/03:12

Staten och kommunerna
Förs. 2002/03:RR21
Rapport 2002/03:14

Skrivelser till regeringen 2003

Kulturarvet och rörliga bilder
Skrivelse till regeringen den 5 juni 2003

Världsläget – diplomaternas rapporter till UD
Skrivelse till regeringen den 5 juni 2003

Ekonomiadministrativa krav på små myndigheter
Skrivelse till regeringen den 5 juni 2003

Onsdagen den 26 mars 2003 anordnade Riksdagens revisorer ett seminarium i riksdagens andrakammarsal med anledning av utgivningen av boken *Riksdagens revisorer under två sekler*.

Seminariet inleddes med att Riksdagens revisorers ordförande Ingemar Josefsson hälsade samtliga deltagare välkomna, varpå talman Björn von Sydow höll ett inledande anförande om vikten av en statlig revision i medborgarnas tjänst. Samtliga författare som bidragit till antologin redogjorde sedan i tur och ordning för sina respektive avsnitt. Hovrättspresident Johan Hirschfeldt och professor Daniel Tarschys gav därefter sina synpunkter på den förestående reform som innebär att Riksdagens revisorer upphör den 30 juni 2003 och ersätts med den nya, från riksdagen mer fristående, Riksrevisionen. Därefter höll Riksdagens revisorers ordförande Ingemar Josefsson ett avslutande anförande.

I denna sammanställning återfinns talarnas anföranden antingen i sin helhet eller, i de fall manuskript saknas, som referat. Sammanställningen har gjorts av Liv Hammargren, Riksdagens revisorers kansli.

En tanke som återkom i flera av talarnas anföranden var att den förestående reformen av den statliga revisionen kommer att lämna riksdagen utan egentligt inflytande över kontrollen av regeringen och förvaltningen. De talare som framförde denna kritik ansåg att revisionens oberoende varit reformens överordnade mål, medan det demokratiska perspektivet såsom det kommer i uttryck i den parlamentariska kontrollmakten förbisätts av riksdagen. En slutsats som drogs av detta var att reformen kan komma att försvaga revisionens ställning. Det finns risk för att det parlamentariska inflytandet och därmed det politiska intresset för revisionen minskar.

Riksdagens revisorer och riksdagen

Hur viktig är inte kontrollmakten? Att man sätter gränser och ramar för hur makten utövas? Att enskilda människor har och får förtroende för att den makt de lämnat till sina företrädare inte missbrukas.

Inte minst i dessa dagar påminns vi om betydelsen av denna sanning, att makt alltid måste kontrolleras, balanseras av andra tungt vägande instanser, för att den inte ska riskera att överskrida sina mandat. För att resurserna ska fördelas på bästa demokratiska sätt och inte sina och ta slut.

För mer än hundra år sedan skrev August Strindberg i sin berättelse *I havsbandet* om intendenten som såg det som sin officiella uppgift där ute på fiskeläget på ön att lära befolkningen fiska rätt fisk. Av oförstånd och tradition höll de nämligen på att undergräva sin ställning genom att göra slut på de resurser som höll dem vid liv, strömmingen var på väg att ta slut. Intendenten menade att det för statens del då var nödvändigt att ställa dem under förmyndare.

”Ja, jag vill bli en demonisk Ansgarius” sade intendenten till den unga flickan som tvivlade på att hans uppdrag var meningsfullt och skulle kunna frälsa människorna. Och han frågade henne: ”Men vill inte ni också delta i arbetet och bli välsignad av riksdagens revisorer?”

”Jo,” svarade hon, ”jag skall arbeta för detta folket, som jag tror på, jag skall offra mina svaga krafter för de förtryckta, och jag skall visa er att ni har fel”.

Bilden av Riksdagens revisorer i den klassiska litteraturen omgärdas här med respekt. Det är den myndighet som ska stå på folkets sida, och som för de enskilda människorna bevakar och kontrollerar att de viktiga gemensamma men ändliga resurserna används på ett vettigt sätt och så som har beslutats i god ordning.

Den här bilden är viktig utifrån ett demokratiskt medborgarperspektiv. Man måste hålla levande att medborgarna har rätt att få veta hur deras gemensamma medel fördelas, vad de får för de resurser som satts in, om pengarna använts väl och vad det blir av olika politiska åtaganden, för att inte säga löften.

Det här är viktigt för att medborgarna ska kunna ställa politikerna till svars i de allmänna valen och för att motverka brister på realism i politiken. Revisionen har här en viktig, upplysande uppgift.

Under två sekler har Riksdagens revisorer utfört denna uppgift. De har utfört uppgiften väl, ja för att inte säga mycket väl. Det framgår inte minst av den bok om Riksdagens revisorer under två sekler som revisorerna tagit initiativ till och kring vilken detta seminarium har anordnats. Vi kommer att få höra mer om olika aspekter på revisorernas arbete under seminariet då författarna presenterar sina avsnitt närmare.

Men jag skulle vilja knyta an till August Strindbergs bild av riksdagens revisor som en folkets frälsare, en modern Ansgar, en myndighetsperson som i demokratins namn går till storms mot orättvisor. Det jag särskilt fäst mig vid när jag läste boken är just dessa förebilder som funnits under seklernas gång och vilka fortfarande finns.

Adolf Hedin var just en sådan förebild i det sena 1800-talets Sverige. Han var en kämpande demokrat, politiker och publicist och en central gestalt i samhället.

Hedin krävde att det maktfullkomliga ämbetsmannaväldet som utövades av domare, förvaltande tjänstmän och inte minst regeringen måste avskaffas. Riksdagen måste motverka ministrarnas maktmissbruk. Folkrepresentationen måste hävda sin ställning som bärare av statsmakten.

Hedin ville också utöka kontrollen av konungen och hans rådgivare i regeringen. Riksdagens kontroller hade trots närvaron av ett konstitutionsutskott, en justitieombudsman och Riksdagens revisorer varit otillfredsställande. Med denna ideologiskt förankrade syn på riksdagens kontrollmakt blev Adolf Hedin 1872 statsrevisor.

En annan välkänd förebild var statsrevisorn Gustav Rosén som verkade under 1920-talet, då revisorerna utgjordes av några av de främsta och mest kraftfulla politikerna i landet. Roséns politiska arbete hade sin förankring i den norrländska verkligheten. Både i riksdagen och lokalt arbetade han för kontroll av överheten och för reformer. Han var väl skickad för uppgiften som statsrevisor. Han hade som redaktör för Västerbottens-Kuriren under ett tjugotal år granskat maktutövningen.

John Lundberg var en kraftfull revisor på 1960-talet. Men mot slutet av den period han var ledamot i statsrevisionen riskerade revisorerna att hamna i bakvatten. Lundberg krävde åtgärder för att effektivisera revisorernas verksamhet. Det fanns i riksdagen ett splittrat intresse för revisionsarbetet. Lundberg markerade då att kärnan i revisionen utgjordes av kansliet och dess personal som, jag citerar, ”lägger i dagen intresse, kunnighet och en strävan att objektivt fylla sina arbetsuppgifter”.

En revisor som man inte heller kan förbigå är Nancy Eriksson. Hon var en klassresenär som växte upp under fattiga förhållanden i Malmös arbetarkvarter. Hon stod på barrikaderna under hela sitt liv och för henne var det naturligt att axla ordförandeskapet i Riksdagens revisorer i samband med övergången till enkammarriksdag 1971.

Ingegerd Troedsson är en representant för senare tiders revisorer. När hon i slutet av 1970-talet blev vald till ordförande hade hon en lång erfarenhet som politiker bakom sig. Hon var nära idealet för en skicklig revisor för vilken civilkurage är det förnämsta kännetecknet. Hon var intresserad av sakfrågorna, hade förmåga att snabbt sätta sig in i komplicerade frågor och kunde samverka med ledamöter från andra partier och inte minst med revisionens tjänstemän.

Många starka personligheter har således under årens lopp gjort stora insatser för revisorernas viktiga kontrolluppgift i folkets tjänst. De fortsätter alltjämt att göra det. Och med revisorer menar jag då alla som arbetar med den viktiga granskningen, både tjänstemän och politiker. De utför ett viktigt arbete, det är svårt men ibland otacksamt. Att verka mellan makten och medborgarna är nödvändigt – men ger inte alltid poäng.

Men samhället förändras. Mycket genomgripande förändringar har med tiden skett sedan den 15 september 1813 då Riksdagens revisorer hade sitt första sammanträde. Den statliga förvaltningen har svällt enormt. Ledamotsgranskning har i allt större utsträckning ersatts av en professionell revision. Revisorernas granskning har ändrat karaktär. Den har blivit mer omfattande och ställer större och andra krav. Det måste till nya former för att administrera myndigheten.

Riksdagens revisorer ska därför upphöra vid halvårsskiftet för att uppstå i ny form, Riksrevisionen. Riksrevisionen blir en myndighet under riksdagen. Det är riksdagen som ska välja riksrevisorer och även styrelsen för myndigheten. Det betyder att banden med riksdagen bevaras – men kontakterna blir i nya former.

Riksdagens revisorer – den konstitutionella utvecklingen (referat)

Riksdagens revisorers tvåhundraåriga historia ger ett intressant bidrag till det parlamentariska statsskickets historia i Sverige, framhöll Fredrik Sterzel. Den visar än en gång att det är en missuppfattning att tro, att riksdagens ställning har stärkts genom parlamentarismen. Tvärtom var det de gamla maktodelningsprinciperna som gav revisorerna en stark ställning medan parlamentarismen medförde en tillbakagång och nu slutligen institutionens avskaffande.

Riksdagens revisorer har sina rötter i frihetstiden, men de inrättades inte förrän genom 1810 års riksdagsordning. Bakgrunden var att en granskningsuppgift hade lagts på statsutskottet och anknutits till budgetregleringen men att det kunde gå fem år mellan riksdagarna, vilket kunde göra utskottets granskning illusorisk. Utbyggnaden med särskilda revisorer mellan riksdagarna väckte dock viss opposition utifrån maktodelningsfilosofin, bl.a. av Hans Järta. Sterzel visar dock i sitt kapitel att utvecklingen knappast kunde bli någon annan än den blev.

Redan när den stora oppositionsriksdagen 1840–41 bröt den egentliga personliga kungamakten hade Riksdagens revisorer fått en erkänd ställning och hölls utanför striden. Det kommande seklet, ungefär till andra världskrigets slut, blev revisorernas storhetstid, framhöll Sterzel. Sedan årliga revisioner införts 1852 och årliga riksdagar 1867 blev det en normal ordning med riksdag mellan januari och maj/juni och några månaders revisionsförrättning under den riksdagsfria hösten. Revisorerna blev en erkänd del av det normala parlamentariska systemet.

Ett skäl till att revisorerna fick en god ställning var att de ända till 1940-talet var det enda organ som ägnade sig åt något som kunde kallas förvaltningsrevision med modernt språkbruk. När regeringen började bygga upp en egen organisation, först genom statens sakrevision och statens organisationsnämnd, blev Riksdagens revisorer snart ett slags "lillebror". Härtill kom andra för dem negativa faktorer, bl.a. att riksdagen började hålla sessioner även på hösten, vilket omvandlade revisionen till en i viss mån störande bisyssla.

Det följande halvseklet visade en något paradoxal utveckling, avslutade Sterzel. Å ena sidan höjdes kvaliteten på riksdagsrevisionens arbete väsentligt samtidigt som ett fast kansli inrättades. Å andra sidan råkade revisionen ofrånkomligt i bakvatten genom främst RRV:s starka uppbyggnad. Utvecklingen ledde till den reform som genomförs i år. Sterzel slutade med att framhålla, att det fortfarande bör vara tillåtet att hysa den gammaldags parlamentariska åsikten, att riksdagsledamöterna själva bör på något sätt aktivt delta i granskningsarbete – vilket kunde varit ett skäl att i någon form behålla Riksdagens revisorer även i det nya läget – och att det ingalunda är säkert att reformen innebär en förstärkning av riksdagens kontrollmakt.

Den beryktade revisionen 1827 (referat)

Börje Bergfeldt sade inledningsvis att hans kunskaper om Riksdagens revisorer varit begränsade innan han fick uppdraget att skriva ett kapitel i antologin *Riksdagens revisorer under två sekler*. Eftersom myndighetens historia visat sig vara mycket spännande och varit en central institution i den ekonomiska historien sade Bergfeldt att hans nyfikenhet väcktes på ett mycket tidigt stadium av arbetet.

Som ett särskilt intressant skede i revisorernas historia pekade Bergfeldt på revisionen år 1827 då den s.k. skeppshandelsfrågan granskades. Affären rörde svensk export av krigsfartyg till Colombia som vid tidpunkten ännu inte var erkänd som självständig stat, utan hörde till Spanien. Sverige, liksom stormakten England, stod på de länders sida som strävade efter självständighet, medan Ryssland och Spanien betraktade koloniernas strävan efter oberoende som uppror. Eftersom Sverige tio år tidigare slutit en militär allians med Ryssland innebar försäljningen av krigsfartygen till Colombia att den svensk-ryska relationen komplicerades. Efter protester från både Spanien och Ryssland tvingades Sverige att annullera affären.

Skeppshandelsfrågan samt ytterligare några ärenden som granskades av revisionen 1827 fick enligt Bergfeldt stort genomslag i det allmänna samtalet. Som ett resultat av revisionen fick det ansvariga statsrådet för skeppshandelsfrågan avgå och regeringen fick utstå hård allmän kritik. Bergfeldt menar att 1827 års revision på ett tydligt sätt visade, i synnerhet för oppositionen, att revisionen utgjorde en reell kontrollmöjlighet av Kungl. Maj:t.

Revision och samhällsomvandling åren 1872, 1922 och 1972

Först vill jag tacka för en stimulerande arbetsuppgift. Den har utmynnat i ett kapitel med den övergripande rubriken Revision och samhällsomvandling.

Tillsammans med Börje Bergfeldt har jag haft uppgiften att komplettera Fredrik Sterzels skildring av revisorernas regelverk med bilder från fältet. Jag följer upp Börje Bergfeldts analys från ståndsriksdagen med tre exempel; ett från andrakammarriksdagens tidiga år (år 1872), ett från tidigt 1920-tal efter parlamentarismens genombrott och ett från den unga enkammarriksdagen (år 1971). Jag ställer mig frågorna: Vilka var Riksdagens revisorer, hur arbetade de och vilka frågor tog de upp?

Revisorsgruppens förändrade sammansättning speglar samhällets omvandling. De tolv revisorer som valdes 1872 hade en stark förankring i stånds-samhällets överklass och inom jordbruket. Fem av de tolv tillhörde adliga släkter, sex var godsägare och tre bönder. Sju hade tillhört ståndsriksdagen och suttit antingen i adels- eller bondeståndet. *Inom* riksdagen fanns en begränsad partibildning. Endast fyra av de tolv revisorerna tillhörde något av riksdagspartierna; däribland den namnkunnigaste av dem alla; den liberala Adolf Hedin, som presenterades av talmannen.

Femtio år senare, år 1922, valdes revisorerna som representanter för sina rikspartier. Halva antalet hade valts in i riksdagen 1911, när rösträtten demokratiserats. Endast fyra av de 12 var eller blev lantbrukare. Ingen var adlig. Ordförande blev den frisinna Gustav Rosén, som också nämndes i inledningen. Han valdes av andra kammaren till revisorssuppleant, fick gå in som ersättare och utsågs av revisorsgruppen till dess ordförande.

I den unga enkammarriksdagen valde riksdagsmännen gamla trotjänare till sina revisorer och utsåg nu även deras ordförande. Socialdemokraten Nancy Eriksson var som första kvinna revisorernas ordförande år 1972. Hon hade valts in i riksdagen redan 1949.

Revisorernas medelålder var 1972 drygt 60 år. 100 år tidigare hade den varit 20 år lägre och år 1922 hade Riksdagens revisorer haft en medelålder om knappt 50 år. Revisorerna samlade formella utbildning var som högst 1872 – när högreståndsinslaget var starkt – och som lägst inte som man kanske skulle kunna tro 1922 utan 1972.

Revisionerna 1872 och 1922 genomfördes – som Fredrik Sterzel visat – inom ett i stort oförändrat regelverk. Revisorerna valdes för granskning av ett års räkenskaper och arbetade under två månader under hösten, när riksdagen inte var samlad. Revisorerna valde själva sitt presidium, anställde personal för granskningsperioden och planerade sitt arbete.

Trots de gemensamma ramarna utformades arbetet 1872 och 1922 mycket olika. 1872 års revisorer höll 17 plenarsammanträden, 1922 års revisorer

nästan dubbelt så många, eller 32. Revisorerna 1872 gjorde sju arbetsplatsbesök vid statligt finansierade enheter; den längsta utflykten gick med hyrkusk till Experimentalfältet, nuvarande Frescati. Revisorerna 1922 genomkorsade Sverige från Nässjö i söder till Boden i norr, från Stockholm i öster till Karlstad i väster. De besökte i genomsnitt mer än en ort varannan dag; sammanlagt inte mindre än 35 orter utanför Stockholm. De arbetade i grupper och hann under sina två granskningsmånader med att granska 116 arbetsplatser i och utanför huvudstaden. Besöken planerades som en ren överraskning för de granskade enheterna. För resorna ställde SJ en sovvagn och en salongsvagn till förfogande. En vaktmästare fanns med på tåget och lagade revisorernas medhavda mat.

År 1972 hade revisorernas verksamhet professionaliserats. Riksdagens revisorer hade ett visserligen begränsat men fast kansli med utredande personal. Revisorerna valdes för en hel riksdagsperiod och hade arbetande suppleanter. Revisionen löpte parallellt med riksdagsarbetet som fortgick såväl vår som höst och ett granskningsärende kunde balanseras från ett år till ett annat. Revisorerna gjorde ett par länsresor. Överraskningsmomentet var borta. Länsstyrelsen detaljplanerade programmet långt i förväg.

När nu revisionen på ett nytt sätt blivit kontinuerlig planerades arbetet utifrån granskningsområden. Granskningen fick 1972 sin utgångspunkt i övergripande strukturer; som t ex försvarets stabsorganisation. Med den tidigare planeringshorisonten om två månader hade sakgranskningen haft sin utgångspunkt i enskilda objekt men kunnat utmynna i principiella synpunkter. En granskning av arméns tvättmedelsinköp 1922 föranledde sålunda ett påpekande om att statens upphandling av varor borde ske under öppen konkurrens.

Vissa granskningsobjekt är alltid aktuella, men ändå starkt tidsbundna. Till dem hör olika tjänsteförmåner, traktamenten och resekostnadsersättningar i statens tjänst. År 1872 handlade det bl a om rätten att tillgodoräkna sig resekostnad för betjänt. Sådan rätt förelåg även om man reste utan betjänt, något som Riksdagens revisorer fann vara ett missförhållande. Adolf Hedin menade i en reservation, att rätten till resekostnadsersättning för betjänt helt borde utgå; var man så skröplig att man behövde betjänt på sin tjänsteresa kunde resan säkert utgå (jag citerar) *"utan nämnvärd skada eller olägenhet för det allmänna"*.

Ett tidstypiskt granskningsobjekt år 1872 var de nya kommunikationerna; järnvägen och telegrafen. Granskningen av utbyggnad, kostnader och lönsamhet var omfattande. En passant noterades att merparten av inköpt järnvägsmateriel och allt telegrafmateriel var svensktillverkat. Till frågan om SJs kostnader återkom revisorerna hundra år senare, men nu gällde det SJs vinst på nerlagda olönsamma banor. Under deflationskrisen vid 1920-talets ingång intresserade sig revisorerna för den statliga kostnaden vid nödhjälpsarbeten i Norrland och under tidigt 1970-tal granskade Riksdagens revisorer de uttryck vänstervinden tog sig i statligt finansierade konstutställningar.

Generellt gäller för undersökningsåren, att Riksdagens revisorer själva initierade granskningsobjekt. Att de år 1972 valde att granska statsfinansierade konstutställningar som (jag citerar) *"tagit formen av ensidig och extrem politisk propaganda [...] och haft inslag av antisemitism och regelrätt personförföljelse"* väckte ett ramaskri i konstnärskretsar. Per Hultén chef vid Moderna museet dundrade: *"Jag menar att vi skall verka för att kritisera det etablerade samhället. Givetvis får samhället betala för det."* Slutsatsen av revisorenas granskning blev, att museer och andra utställande statsinstitutioner borde ställas under styrelser med parlamentariskt inslag.

Till sist: Initiativet till den kontroversiella granskningen av den vänsterpropagandistiska konsten under tidigt 1970-tal togs av en grupp riksdagsrevisorer som var seniora och hade en fast förankring i kyrkliga och nykteristiska nätverk. En yngre och mer sekulariserad granskningsgrupp skulle kanske avstått från motsvarande granskning. Ärendet aktualiserar för mig frågan om vilka som nu och i framtiden har eller får det reella inflytandet vid valet av granskningsobjekt. Frågan är central men över den är det inte min uppgift att spekulera.

Konsten att granska i parlamentarisk miljö – 15 år med Riksdagens revisorer

Det har fallit på min lott att skriva Riksdagens revisorers mest aktuella historia – den som vi levat med, jag och mina kolleger, samt förstås alla de riksdagsledamöter som har deltagit i revisionen under den här tiden. Det är inte så få faktiskt, omkring 60 riksdagsledamöter och ännu fler tjänstemän (över 80) har varit med, om man räknar från början på 90-talet (fast inte på en gång förstås).

Den här aktuella historieskrivningen som jag beskrivit i boken är på många sätt en framgångshistoria – visserligen en mycket ansträngande sådan för oss som varit med, men ändå.

I mitt kapitel försöker jag också förklara det här – på vilket sätt har verksamheten varit framgångsrik, är det över huvud taget rimligt att tala om framgång i det här sammanhanget, och hur ska man se på detta? Det jag kommer fram till är

- för det första att organisationens svaghet samtidigt har varit dess styrka. En liten organisation med ett stort mandat måste hushålla med resurserna och måste vara påhittig.
- för det andra tror jag att samspelet mellan politiker och tjänstemän också har lockat fram bra och intressanta rapporter.
- för det tredje att samspelet mellan politiker och tjänstemän har gett en mycket stark legitimitet i förvaltningen. Revisorerna, alltså parlamentarikerna, har en stark ställning eftersom de företräder medborgarna och står fria från förvaltningen.

Men det finns ändå en del som behöver förklaras. Hur kom det sig att denna sena framgång blev möjlig? Vad var det som ledde fram till den? Hur kunde en organisation som under så lång tid levde en så undanskymd tillvaro, och som man raljerade om i pressen – vi har skojiga klipparkiv som visar en del av det – hur kunde den ro upp sig på det här viset?

Bl.a uppstod en dispyt om de kungliga slotten – revisorerna hade kritiserat skötseln av dem och fick svar på tal av riksantikvarien och ståthållaren

Även kungens kor var på tapeten i samma veva, och så hade vi en uppskandade dispyt om kaffedrickningen i statsförvaltningen. Revisorerna hade kritiserat arbetstakten i myndigheterna och bristen på närvarokontroll, men fick mothugg av de statsanställda.

Den här sortens reportage fick Dagens Nyheter att skriva att

”det har kommit att vila något av ett löjets skimmer över statsrevisorerna – en liten grupp av till åren komna riksdagsmän som efter några mer eller mindre planlösa rundturer i statsförvaltningen framemot jul publicerar en berättelse med en kuriös blandning av besparingsförslag och reflexioner i stort och smått”.

Detta skrevs i februari 1966 och det var ju ord och inga visor. Så då måste man fråga sig hur det var möjligt att vrida den här verksamheten rätt, så att den kunde leva upp och kvicka till och komma till nytta under sina senare år? Hur gick det till egentligen? Jag kan se ett antal olika förklaringar:

- För det första fanns gott om kritik bland riksdagsmännen själva.
- Vi har till exempel den mycket kritiska motion som John Lundberg skrev 1965, och som i sin tur ledde fram till olika reformer i sinom tid.
- Vi fick en ändrad praxis för tillsättning av revisorer – i stället för de mycket korta mandatperioderna på två år som fanns tidigare fick man möjlighet till mycket längre perioder. Det betydde också att de personer som hade störst intresse för att vara revisorer fick större möjligheter till det och det är förstås något som verksamheten har tjänat på – själva engagemanget och intresset hos dem som medverkar.
- Rapporteringen ändrades – från samlad årsberättelse till olika rapporter som avlämnades successivt under året.
- Kansliet fick mera personal, det ökade från 4 personer på 60-talet till 20 personer på 80-talet. (I slutet av 90-talet har kansliet ökat från 20 till 30 personer - fler än så här har vi aldrig varit).
- Under 80-talet gjordes också stora ansträngningar att förstärka förtroendet mellan revisorer och kansli. Såvitt jag förstått saken är detta i hög grad den tidigare kanslichefens, Göran Hagbergs, förtjänst. I och med det blev revisionen också en intressantare verksamhet för revisorerna; det är i varje fall ett rimligt antagande.
- År 1989 fattades ett strategibeslut som innebar att revisionen i högre grad skulle handla om frågor av principiell och generell natur.
- Det har också funnits en väldig mängd viktiga frågor att ge sig i kast med – den offentliga sektorns problem har ju inte precis blivit mindre med tiden så själva arbetsområdet har varit stort, för att inte säga jättelikt, inte minst de delar som innefattat regeringen och Regeringskansliet, och där Riksdagens revisorer varit det enda revisionsorgan som haft rätt att granska.

Jag vet inte om detta är en uttömmande lista på förklaringar – det kan finnas mer att säga. Det är kanske något för historiker och organisationsforskare att gräva mera i.

Sedan är det en helt annan historia varför den här väl fungerande organisationen nu läggs ned. Till en del kan man säga att det är logiskt på grund av ett slags inre motsägelser – framför allt svårigheterna att öka volymen på verksamheten utan att ändra organisationen. Men det fanns ju också ett politiskt spel på den större arenan – det är det som Magnus Isberg ska berätta om.

Hur Riksrevisionen kom till – en konstitutionell reformprocess med unika drag

Jag tänkte använda mina dryga fem minuter till att ge en kort resumé av den process som ledde fram till riksdagsbeslutet i december 2000 om bildandet av den nya Riksrevisionen och sedan göra ett par sammanfattande iakttagelser.

Som Fredrik S. visar finns tanken på en samlad revisionsmyndighet under riksdagen med i diskussionen sedan slutet av 1950-talet. Men ståndpunkten fick ingen ordentlig politisk förankring förrän 30 år senare. Den fördes då fram av (m) och (fp) i samband med propositionen om den s.k. verkledningskommitténs förslag.

De politiska förutsättningarna för att ta upp frågan förbättrades radikalt genom det politiska majoritetsskiftet 1991. Regeringen tog emellertid inget initiativ trots en propå från riksdagen utan det blev i en utredning som tillsatts inom riksdagen med talman Ingegerd Troedsson som ordförande. Något överraskande med tanke på den borgerliga majoriteten i utredningen förkastades dock tanken på en stor, självständig revisionsmyndighet under riksdagen av internationell modell. I stället satsade utredningen enhälligt på en kraftig utbyggnad av Riksdagens revisorers (RR) kansli. Utbyggnadsförslaget utsattes för hårdhänt kritik i en tung socialdemokratisk motion och bantades ner rejält av riksdagen.

En ny utredning inom riksdagen tillkom på hösten 1995. Utredningen fick i uppdrag att utreda hur uppgifter och resurser skulle fördelas mellan Riksrevisionsverket (RRV) och RR. Utredningen lade fram en diskussionspromemoria där det radikalaste av två framlagda alternativ innebar att RRV:s effektivitetsrevision skulle flyttas över till RR. Men samtidigt hade regeringen med anledning av en annan utredning som gjorts om regeringens stabsmyndigheter bestämt att RRV skulle få ett mer tydligt markerat oberoende. Därmed havererade riksdagens revisionsutredning och dess viktigaste resultat blev en reservation och två särskilda yttranden. Reservationen var borgerlig (minus Centern) och de särskilda yttrandena kom från v respektive mp. I alla dessa förespråkades en oberoende tjänstemannaledd revision under riksdagen. Därmed hade grunden lagts till den koalition som skulle framträda under nästa skede av processen.

Efter riksdagsvalet 1998 tillsatte riksdagen en omfattande utredning med talman Birgitta Dahl som ordförande. På revisionsområdet var utredningens direktiv vaga och kortfattade men mycket bredare och öppnare än tidigare. Revisionsfrågan prioriterades tidsmässigt – den nybildade koalitionen ville smida medan järnet var varmt. Frågan fick också en kraftigt ökad aktualitet med anledning av några händelser som inträffade helt vid sidan av utredningsarbetet.

Den första var utgivandet av RRV:s s.k. blå bok som var en skrift om RRV:s roll och uppgifter. Vad som främst kom att uppmärksammas var de internat-

ionella jämförelserna som skriften innehöll. De visade enligt RRV:s uppfattning att revisionen hade en svagare ställning i Sverige än i andra länder. Den andra händelsen var akademisk. Det var Shirin Ahlbäcks avhandling om den statliga revisionen som ventilerades i Uppsala i april 1999. Det mest uppmärksammade resultatet av hennes undersökning var att RR framstod som mer oberoende av såväl huvudman som av granskade myndigheter än RRV. Den tredje och mest omdiskuterade händelsen var RRV:s generaldirektör Inga-Britt Ahlenius konflikt med finansministern Bosse Ringholm om sitt omförordnande. Händelseförloppet hade en medial dramaturgi som överträffade det mesta i branschen. Det tolkades också mycket olika av partierna och ledde till en i varje fall tillfällig polarisering av motsättningarna i revisionsfrågan. Alla dessa händelser satte fokus på frågan om RRV:s beroende av regeringen och denna frågeställning om revisionens oberoende kom i hög grad att prägla utredningsarbetet.

Under det år dessa händelser inträffade hade revisionsfrågan behandlats i en referensgrupp inom RDK, ledd av moderaten Fredrik Reinfeldt. Där utarbetades grunddragen av den lösning som i huvudsak blev bestående. Någon samsyn mellan oppositionspartierna och Socialdemokraterna uppnåddes inte utan i januari 2000 fördes frågan över till själva kommittén. Förhandlingarna fortsatte hela våren men utan resultat. När betänkandet las fram i juni 2000 rådde alltså oenighet. Samtliga socialdemokrater i utredningen utom talmannen reserverade sig.

Under riksdagsbehandlingen hösten 2000 ändrade dock Socialdemokraterna uppfattning inför hotet att tvingas acceptera en ordning som de inte på något sätt hade kunnat påverka. Jag har betecknat det som en omvändelse under galgen. Förhandlingar fördes i KU som ledde till några mindre förändringar. Bland annat utökades antalet riksrevisorer från en till tre för att bredda kompetensen och minska sårbarheten. Det grundläggande konceptet med en oberoende revisionsmyndighet ledd av tjänstemän som valdes av riksdagen för en period av sju år utan möjlighet till omval kvarstod oförändrat.

Några sammanfattande iakttagelser:

- Det var en mycket invecklad och långdragen beslutsprocess. På den här punkten skiljer sig inte denna process från andra konstitutionella beslutsprocesser.
- Diskussionen fick mycket på grund av de berörda händelserna ett stort genomslag i medierna men var väldigt fokuserade på oberoendeproblematiken. Mindre vanlig uppmärksamhet för en konstitutionell fråga.
- Experter i myndigheter och universitet (RRV:s tre senaste GD, kansli-chef och tjänstemän vid RR, statsvetare) har spelat en stor roll i opinionsbildningen. Normalt är det partierna som dominerar den i konstitutionella frågor.
- Det är oppositionspartierna som tar kommandot i frågan och tack vare sin sammanlagda styrka driver igenom reformen. Det är inte ovanligt i konstitutionella frågor att initiativet kommer från oppositionen eftersom den av naturliga skäl känner mest vantrivsel i systemet, men att en sam-

lad opposition dominerar processen som här är fallet är ovanligt för att inte säga unikt.

2002/03:RR22
Bilaga 2

- Oppositionens dominans har också lett till att beslutsprocessens arena har blivit riksdagen. Ett helt unikt förhållande.
- Vad har varit partiernas drivkrafter? Det finns inom statskunskapen en intresseteori för partiets handlande i konstitutionella frågor som går ut på att partierna tenderar att inta ståndpunkter som kortsiktigt gynnar deras egen parlamentariska ställning och/eller missgynnar motståndarens. Det går att tolka partiernas ståndpunkter i sådana termer. Oppositionspartierna vill försvaga regeringens maktställning genom att beröva den dess revisionsorgan, och regeringspartiet motsätter sig självklart detta. Det går att förklara avskaffandet av RRV i dessa termer, men det är svårare med avskaffandet av RR. Men det finns kanske anledning att återkomma till denna fråga i diskussionen.

Några reflexioner

Mitt bidrag här är av mera begränsad karaktär och innehåller några framåtblickande reflektioner i frågeform.

Det är främst tre frågor som jag tagit upp.

- Varför har riksdagens kontrollmakt på det ekonomiska området varit så svag i ett land med en så stor offentlig sektor?
- Kommer den nya Riksrevisionen att medföra att kontrollmakten på detta område förstärks?
- Och för det tredje: på vilket sätt kan riksdagsledamöter engageras i granskningsarbetet när Riksdagens revisorer upphört?

Sterzel pekar i sitt kapitel på det långa skedet av majoritetsparlamentarism från slutet av 1930-talet till slutet av 1970-talet som en förklaring. Isberg menar att förklaringen kan ligga i att riksdagsledamöterna inte anser att kontrollfrågorna är så viktiga. En annan förklaring kan vara att den kontrollapparat som funnits i form av riksdagens och regeringens revisionsorgan och mediernas granskning i praktiken har ansetts fungera ganska bra. Men det går inte att komma ifrån det faktum att regeringen blivit föremål för tämligen begränsad granskning av revisionell art. Riksdagens begränsade intresse för sitt eget revisionsorgan och njugga behandling när det gäller resurser behöver belysas ytterligare i utredningar, forskning och debatt.

En utgångspunkt för revisionsreformen var att riksdagens kontrollmakt på det ekonomiska området var svag. Kommer reformen att innebära en förstärkning av riksdagens kontrollmakt? Frågan är givetvis svår att besvara innan den nya myndigheten hunnit etablera sig. Men i flera av kapitlen i boken pekas på risken för att reformen inte kommer att få den positiva effekt på riksdagens kontrollmakt som eftersträvas. Sterzel uttrycker oro för att riksdagsledamöternas eget engagemang i granskningsarbetet minskar. Sterzel konstaterar också att Sverige gått förhållandevis långt i att avskärma riksdagen från den nya Riksrevisionen. I både Danmark och Norge är parlamentsledamöter mera engagerade i revisionsprocessen än de kommer att bli i Sverige. I Finland har man behållit Statsrevisorerna som ett politiskt övervakningsorgan.

Isberg pekar på att oberoendefrågan varit helt dominerande i debatten och fått prägla uppbyggnaden av Riksrevisionen. Även Rudberg framhåller risken för att Riksrevisionen fjärras alltför mycket från riksdagen. Utvecklingen de senaste månaderna har snarare förstärkt intrycket av att detta avstånd ytterligare ökar. Det är inte helt lätt att följa tankegångarna hos de aktörer som varit verksamma på upploppet av denna maratonliknande reformprocess.

Hur kan det komma sig att kraven på oberoende i så hög grad präglat uppbyggnaden av Riksrevisionen att riksdagens kontrollmakt på det ekonomiska

området snarare riskerar att försvagas än förstärkas av reformen? Var det verkligen avsikten eller är det en följd av ett ev. bristfälligt analys- och utredningsarbete? Utredningsarbetet har i hög grad varit riksdagsinternt. Någon extern konstitutionell expert har inte medverkat och någon analys av oberoendefrågan i ett kontrollperspektiv finns inte redovisad vare sig i Riksdagskommitténs betänkande eller i KU:s principbetänkande hösten 2000. Under utredningsarbetet som följde därefter och vid KU:s behandling av propositionerna om grundlagsändring och ny revisionslag har det funnits gott om tid för att analysera effekterna för riksdagens kontrollmakt av den nya revisionsorganisationen. Men någon sådan analys har inte presenterats. Riksdagsbehandlingen hösten 2002 föregicks inte heller av några motioner eller någon debatt rörande kontrollmakten. Det förefaller som om luften gick ur revisionsfrågan redan i samband med kompromissen i KU i slutet av år 2000.

En effekt av den nya revisionsorganisationen blir att riksdagsledamöterna inte längre kommer att medverka i revisionsprocessen. Fredrik Sterzel framhåller i sitt kapitel värdet av en parlamentarisk kontroll där riksdagsledamöter aktivt medverkar. Hur ska detta åstadkommas? Riksdagen bör enligt Sterzel satsa mer på uppföljning och utvärdering.

Frågan är om uppföljnings- och utvärderingsverksamheten bara ska knytas till utskotten som det nu är tänkt. De historiska erfarenheterna är inte särskilt upplyftande. Sterzel är inne på tanken att det kanske behövs en parlamentariskt styrd samordnad funktion utanför utskottsorganisationen som kan driva på uppföljnings- och utvärderingsarbetet. Kanske denna funktion kan utvecklas till ett granskningsorgan som i samverkan med utskotten åtar sig lite större och mer principiella granskningar. På detta sätt kan riksdagsledamöterna få bättre möjligheter att aktivt utöva sin roll att granska rikets styrelse och förvaltning. Att riksdagen ger ett antal ledamöter ett särskilt ansvar för frågor rörande uppföljning och utvärdering och tilldelar dessa personer vissa kansliresurser betyder också att verksamheten får ökad stadga och status. Men det är viktigt att framhålla att det nya organet inte ska syssla med redovisnings- eller effektivitetsrevision, som är helt förbehållen den nya Riksrevisionen. I och med att Riksdagens revisorer avskaffas blir frågan om hur den parlamentariska kontrollen ska utövas ännu viktigare att ställa och söka besvara. Och då behövs det ytterligare debatt, utredning och forskning.

Kommentar i anslutning till presentation av boken Riksdagens revisorer under två sekel

Min läsning av en stimulerande och vacker bok och erfarenheten av att med utgångspunkt från en remissinstans, Svea hovrätt, följa tillkomsten av Riksrevisionen har gett anledning till följande kommentarer – här redovisade i en förkortad version.

Regeringens behov av en egen internrevision

I Justitiekanslerns (JK) förstudie Förstärkt skydd mot oegentligheter i offentlig förvaltning (februari 1996) pekades på vikten av kontrollsystem där internrevisionen är stark. Jag citerar JK (s. 97):

Internkontrollen är ledningens instrument för kontroll av att verksamheten bedrivs säkert, ändamålsenligt och effektivt. Enligt min mening bör internkontrollen alltså ses i ett vidare perspektiv än resursanvändningen och utnyttjas för kontroll av att verksamheten mera allmänt bedrivs i enlighet med de särskilda krav som måste ställas på den offentliga verksamheten. Det är då av stor betydelse att varje myndighet också har ett tillfredsställande system för intern kontroll som är anpassat till den egna verksamheten. Generellt sett torde det inte vara möjligt att låta ett utomstående organ utöva de kontrollfunktioner som behövs för att säkra kvaliteten i myndighetens verksamhet. En sådan ordning skulle vara både resurskrävande och ineffektiv. Det är svårt för ett externt organ att få en god inblick i de skiftande verksamheter som bedrivs av olika myndigheter och att upptäcka fel och brister som behöver åtgärdas. Även en aldrig så effektiv kontroll från ett externt organ kan endast tjäna som ett grovmaskigt nät för att fånga upp mer väsentliga fel.

Myndigheternas internkontroll och internrevision är alltså viktig.

Det är vidare så myndigheterna lyder under regeringen (om de inte lyder under riksdagen), 11 kap. 6 § regeringsformen. Enligt 1 kap. 6 § regeringsformen styr regeringen riket och den är ansvarig inför riksdagen. Regeringen svarar alltså gentemot riksdagen för att de uppgifter som ålagts myndigheterna blir fullföljda på ett författningsenligt sätt och i enlighet med de ekonomiska ramar och mål för verksamheten som har lagts fast (JK:s rapport s. 134 f.).

Det nu sagda innebär att också regeringen har behov av en internrevision för dels myndigheternas verksamhet, dels den egna verksamheten. Hur denna funktion kommer att utformas är ännu inte klart. Regeringens egen kontroll av myndigheterna eller, med andra ord, den verkställande maktens sätt att ordna sin internkontroll är viktig. Den är faktiskt en fråga med författningsmässiga dimensioner där riksdagen inte bör avhända sig sitt inflytande (jfr 2000/01:KU8 s. 21).

Extern revision syftar i mycket till att kontrollera att en myndighets interna kontrollsystem fungerar väl. Det bör därför uppmärksammas att Riksrevisionen avsetts få en viktig roll också rörande myndigheternas internrevision, se prop. 2001/02:190 s. 99. En myndighet skall samråda med Riksrevisionen om revisionsplan för sin internrevision.

2002/03:RR22
Bilaga 2

Renässans för granskningsmakten

I mitten av 1990-talet började man tala om en renässans för granskningsmakten och en författningspolitisk debatt kom i gång. Nu kan man säga att vi också fått en renässans för nya självständiga statsmakter. När domstolarnas konstitutionella självständiga ställning skulle formuleras i 1974 års regeringsform var frågan inte lika aktuell som nu och utformningen blev inte särskilt pregnant. Nu har debatten blivit livligare och anslaget fått mera kraft i fråga om utformningen av de konstitutionella funktioner som Riksbanken och Riksrevisionen nyligen har givits. Den här tendensen smittar faktiskt litet av sig även i fråga om domstolarna. Propositionen om Riksrevisionen innehåller nämligen en särskild skrivning om att Riksrevisionen i samband med effektivitetsrevision har att ta hänsyn till domstolarnas oberoende (prop. 2001/02:190 s. 65).

Nu blir det alltså en förändring av kontrollmakten genom den nya Riksrevisionen och upphörandet av Riksdagens revisorer.

Vad innebär detta?

En aspekt är att vi får en enda, oberoende, professionell och stärkt extern revision. Men vad betyder det att vi inte kommer att ha kvar den folkliga revisionella kontrollmakt som Riksdagens revisorer utgjort?

Låt mig erinra om att Riksdagens revisorer under senare år gjort flera viktiga granskningar av regeringens verksamhet, se t.ex. promemorian Rapport 2000/01:7 Anslag till regeringens disposition, där frågor om Kunskapslyftet, Östersjömiljarderna och Kretsloppsmiljarden behandlats. Sådan inriktning på granskningen av regeringens verksamhet framstår som allt viktigare och bör bli ett väsentligt inslag i Riksrevisionens verksamhet.

Om Riksrevisionens resultat kommer till adekvat användning i statsmakternas verksamhet, om konstitutionsutskottet, finansutskottet och de andra utskotten finner sina roller i den nya situationen bl. a. i fråga om utveckling av metoderna för uppföljning och utvärdering (jfr 2000/01:KU8 s. 19) så borde det nya läget kunna leda till en reell förstärkning i form av både en breddning och en fördjupning av kontrollmakten. Så en tänkt slutsats kan vara att en formell försvagning av den folkliga revisionen skulle kunna leda fram till att den i slutändan materiellt förstärks.

Oberoendefrågan

Frågan om riksrevisorernas oberoende eller självständighet har väckt en hel del diskussion under reformarbetet. Med den s.k. Limadeklarationen som

utgångspunkt har riksrevisorernas funktionella och organisatoriska oberoende fått en enligt min mening lämplig utformning. Jag har svårt att se den parlamentariska styrelsen och dess roll som något problem i sammanhanget. Det kan här betonas att ett viktigt skydd för riksrevisorerna är att offentlighet för granskningsrapporterna och deras innehåll inträder *innan* styrelsen får del av dem. Revisorerna fattar själva besluten och dessa är offentliga. Offentlighetsprincipens betydelse för en oberoende revision skall inte underskattas.

En effektivitetskontroll med en mera rättslig inriktning?

Jag har tidigare erfarenheter som tjänsteman hos Riksdagens ombudsmän, som rättschef i Statsrådsberedningen och som justitiekansler.

I dessa funktioner kunde jag se viktiga samband mellan rättslig tillsyn och revisionell kontroll – möjligheterna att i sak föra samman dessa funktioner till en mer samlad effektivitetsrevisionell ansats kom dock knappast alls till användning.

Från Justitiekanslern finns dock ett bra exempel på en samverkan mellan redovisningsrevision och rättslig tillsyn. Riksrevisionsverket riktade anmärkningar mot två universitet och en högskola om risk för jäv i samband med transaktioner mellan myndighet och bolag. Regeringen uppdrog åt Justitiekanslern att pröva saken. Vid den följande utredningen konstaterade Justitiekanslern flera fall av jäv. Rättsfrågorna klargjordes inför framtida revisioner. Se JK-Beslut 1995 s. 184.

Hos JO har ibland gjorts mera samlade tillsynsinsatser om sådant som sanktionsavgifter, effekter av datoriserade skatte- och uppbördsrutiner etc. Olika klagörenden och inspektionsiakttagelser kan leda till att ett mönster av problem kan iakttas och där ansvarsfrågorna tonar fram mera generellt. De rättsliga problemen kan då ligga nära effektivitetsrevisionens uppgifter. Man kanske kunde tänka sig visst samråd och samarbete mellan JO och Riksrevisionen i fråga om tillsyns- och kontrollprojekt?

Min slutsats blir här att revisionsorganen har behov av juridisk expertis både vid redovisningsrevision och i effektivitetsrevision. Det väcker frågor: Hur ska det ordnas? Hur ska Riksrevisionen förses med juridisk expertis? Hur ska kontakten mellan Riksrevisionen och JO se ut?

Kommentarer vid seminariet om riksdagens revisorer under två sekler

Herr talman, herr ordförande, mina damer och herrar!

Tack för inbjudan att kommentera historiken över Riksdagens revisorer! Låt mig redan från början säga att det är en mycket förtjänstfull bok som presenteras här i dag.

Fredrik Sterzel, som är nestorn i studiet av den svenska kontrollmakten, har bidragit med initierad analys av den konstitutionella utvecklingen. Han konstaterar där att parlamentarismen har lett till en försvagning av revisionen. Det är ju både sensationellt och nedslående. Med den folksuveränitetsdoktrin som etableras genom 1974 års regeringsform är ju riksdagen fast etablerad som den första statsmakten, och då borde väl i stället kontrollen över rikets styrelse och förvaltning ha förstärkts. Men så har inte skett. Vid grundlagsreformen 1974 flyttade man bara helt tanklöst över de gamla möblerna in i det nya huset utan att inse att de till vissa delar passade rätt illa.

Börje Bergfeldt och Kersti Ullenhag gör nedslag i revisionen under olika epoker och tecknar några fängslande profiler. Karin Rudberg ger en inblick i arbetet under senare decennier. Jag instämmer i att många revisionsrapporter har lett till resultat, men man bör nog i sanningens namn tillägga att en hel del också har försvunnit rätt spårlöst in i arkiven. Revisorerna har ofta gjort viktiga påpekanden som svepts åt sidan när man kommit på kollisionskurs med de starka järntrianglar som finns etablerade mellan utskott, departement och vidhängande intressen.

Magnus Isberg visar hur den nya Riksrevisionen har vuxit fram. Det är inte någon vidare uppbygglig historia; intresset för att utveckla en slagkraftig revision har uppenbarligen inte varit särskilt starkt. Riksdagen har heller inte tagit ett fast grepp om processen. Egendomligt är t.ex. att riksrevisorerna inte ska rapportera till riksdagen utan till regeringen. Man får hoppas att den styrelse som nu etableras inte blir något filter som förhindrar att viktiga iakttagelser tas upp i de olika utskotten.

Självfallet ska vi önska de nya riksrevisorerna all framgång på den seglats som nu inleds, men jag tycker nog också att riksdagens ansvar måste betonas. Sjösätter man en så bräcklig farkost ankommer det på varvet och redaren att noga följa utvecklingen och bidra med de förstärkningar som kan behövas framöver. Det är en slutsats som också får stöd i Åke Dahlbergs avslutande reflektioner.

Det var värmande att höra Björn von Sydows lovord till kontrollmakten och stöd för en aktiv granskning, men det hade förstås varit ännu bättre om riksdagen hade levt upp till dessa intentioner. Det gör den tyvärr inte. Kontrollmakten är och förblir eftersatt i den svenska riksdagen, trots många beslut om att insatserna bör öka och viss lovvärd uppräckning under senare år.

Man vevar gamla skandaler i repris. Man kontrollerar formerna i regeringsarbetet, men långt mindre dess innehåll. KU jagar frenetiskt efter brev som inte har blivit diarieförda, men fackutskotten försummar i mycket stor utsträckning sin uppgift att granska effekterna av den förda politiken. Rutiner bevakas, men kommer någon miljard på avvägar inom t.ex. posten, järnvägen, Östersjöbiståndet eller EU så inte är riksdagen särskilt på bettet som övervakare.

Det avspeglar den svaga ansvarskultur som vi har i Sverige. Det är nu femton år sedan vi införde något som kallas mål- och resultatstyrning i den svenska statsförvaltningen, men ännu går det mycket trögt med resultatredovisningen från regeringens sida och med granskningen från riksdagens sida. Lätt dimmiga föreställningar om ämbetsverkens oberoende leder lätt till att ingen anses vara ansvarig för vad som uträttas och inte uträttas, vare sig generaldirektörer eller statsråd.

Kersti Ullenhag påminde om att Frescati tidigare kallades Experimentalfältet. Om jag ska ägna mig åt den betygssättning som vi bedriver där ute på Experimentalfältet så har vi bara tre vitsord att välja på, väl godkänt, godkänt och underkänt. Med den lite stela betygskalan blir det ett VG för den här boken, men riksdagens hantering av kontrollmakten och konstruktionen av den nya riksrevisionen kan nog tills vidare inte få annat än ett U.

Avslutningsanförande

Tack till alla medverkande och alla åhörare. Roligt att vi blev fler än vi hade räknat med. Vår förhoppning är nu att boken *Riksdagens revisorer under två sekler*, vilken seminariet handlat om, skall bli en stimulerande läsning som bidrar till funderingar om och kring riksdagens kontrollmakt.

Vi har varit få politiker som framträtt på seminariet. Det har varit talmannen som öppnade seminariet och jag som nu får avsluta det. Jag ska inte polemiserat mot någon som sista talare men några funderingar vill jag ändå föra vidare.

Som före detta riksdagsledamot är jag förvånad över prioriteringen eller snarare brist på prioritering som riksdagens ledamöter givit uppdraget som rör "Riksdagens kontrollmakt".

Visst ställs det många interpellationer och enkla frågor, men alla kan nog inte sägas ingå i kontrollmakten. Här bör en uppräckning ske. Frågan bör ställas hur riksdagen skall kompensera det bortfall av kunskap som riksdagen tillförts genom att 24 ledamöter genom Riksdagens revisorer följt hela den statliga verksamheten från riksdagsbeslut via regering till minsta myndighet? För detta saknas det för närvarande en seriös plan.

Jag vill i dag även ta tillfället i akt att ta död på en myt, vitt spridd, men för den skull inte sann. Vi vill alla av riksdagen valda revisorer säga er att revisorernas beslut inte är resultatet av voteringar i varje ärende. Nej, voteringar förekommer inte. Har en utredning beställts kan man inte när resultatet föreligger göra egna politiska bedömningar. Synpunkterna kan vara samstämmiga med så väl politiska motståndare som med politiska meningsfränder, eller omvänt.

Det finns en mistro mot politiker och revision som ibland ger klara överslag i debatten. Nyckelordet har i samband med den förestående revisionsreformen varit "oberoende". Liksom andra begrepp, som t.ex. demokrati, har ibland ordet "oberoende" missbrukats. Man kan inte få en uppfattning om begreppets innebörd utan att ställa den självklara frågan – oberoende från vad? I detta fall handlar det om oberoende från de folkvalda i riksdagen, och därmed oberoende från väljarna. Den nya revisionen ska vara oberoende från revisionsobjekten men självständig från riksdagen, en formulering riktigare än fördebattens ensidiga inriktning. Relationen politiker – tjänstemän formulerades för länge sedan av landshövdingen Hjalmar Meher på följande sätt, kanske något hårdtagat:

”Medan varje erkännande åt en tjänsteman materialiseras i högre lönegrader, bättre befattningar, minskad arbetsbörda, ökad auktoritet, så innebär för politikern varje form av ytterligare upphöjelse nya faror — han blir allt synligare och riskerar att bli genomskådad i allt vidare kretsar. Medan anonymiteten döljer och skyddar tjänstemannen så avslöjar publiciteten politikern.

En tjänsteman blir alltid trodd, även av dem som inte gillar vad han säger, och även om han har fel. Ty han talar under ’tjänstemannaansvar’. En politiker blir aldrig trodd, även om han har aldrig så rätt, ja, inte ens om han åberopar en tjänsteman som källa. Det hela är med andra ord en förtroendefråga, och förtroendemännen saknar förtroende just hos dem, som en gång vart fjärde år ger dem sitt förtroende.”

Citatet är hämtat ur Hjalmar Mehrs festtal, ”Råd till en ung politiker”, för Joakim Garpe på dennes 50-årsdag.

(Garpe var en kommunal topp tjänsteman som efter många år blev borgarråd.)

En erfarenhet som jag vill föra vidare till den kommande Riksrevisionen : underskatta aldrig betydelsen av den svenska offentlighetslagstiftningen för den svenska statliga revisionens effektivitet. Slåss för offentlighetslagstiftningen och var ett föredöme med stor öppenhet för egen del.

Vi Riksdagens revisorer önskar den nya Riksrevisionen lycka till. Man kan tycka vad man vill om den nya Riksrevisionens lagar och regler. Oavsett reglerna är det ändå riksrevisorerna tillsammans med sina medarbetare som i mycket avgör revisionens resultat och inflytande. Jag hoppas ni kommer att klara det.

Tack till er alla för att ni ville vara med oss i dag vid vår bokpresentation.

Sakregister till granskningsärenden under riksdagsåren 1992/93–första halvåret 2003

Registret upptar de ärenden som revisorerna slutbehandlat under åren 1991/92 t.o.m. verksamhetsåret 2003. Det omfattar också ärenden i vilka granskningsarbete under motsvarande period påbörjats.

Tidigare års verksamhetsberättelser finns för varje år intagna i riksdagstrycket bland förslag och redogörelser saml. C 2.

I registret hänvisas till verksamhetsberättelse/årsredovisning

ADA, Apoteksbolagets utförsäljning av	95/96, 97
ADB och integritet	92/93
Afrika, bistånd till krigförande länder	2001, 2002
Administration	
Socialförsäkringen – kostnader/produktivitet	98, 99, 2000
Sjukförsäkringens ansvar för ökade sjuktal	2003
Allmänna arvsfonden	99, 2000
Almi	2001, 2002
AMS, styrningen av och länsarbetsnämnderna	2001, 2002, 2003
Amugruppen AB	95/96, 97, 98
Analys och användning av resultat i Regeringskansliet	95/96, 97, 98
Anpassningsförmåga, försvarets	98, 99, 2000
Anslag till regeringen/Regeringskansliet	99, 2000, 2001, 2002
AP-fonden, sjätte	2001
Apoteksbolaget, utförsäljning av ADA	95/96, 97
Arbetsgivarpolitiken inom Försvarmakten	2002, 2003
Arbetsgivarverket/delegerat arbetsgivaransvar	2000
Arbetslinjen i praktiken	99, 2000
Arbetsmarknadspolitiken	93/94, 94/95
Lokal samverkan i	2000
Otraditionella åtgärder inom	99, 2000
Personaluthyrning inom	2001
Arbetsmarknaden	
Invandrades situation på	99, 2000, 2001, 2002
och EU:s strukturfonder	99
Arbetsmarknadsutbildning	94/95, 95/96, 97
Arbetsmiljöinspektioner	2002, 2003
Arkeologi på uppdrag	2002, 2003
Arkitekturmuseets byggnader	2002

Arvsfonden, allmänna	99, 2000
Att förebygga vårdskador/Statliga åtgärder för patient-säkerhet	2003
Assistansersättningen	2002, 2003
Asylsökande, uppehållstillstånd för	2002
Auktorisation	95/96, 97
Avdrag, ROT	2000, 2001, 2002, 2003
Avfallshantering och återvinning/producentansvaret	98, 99, 2000
Avskrivning av anmälda brott	2002, 2003
Avtalsförsäkringar, statens	2002
Avveckling av överskottsmateriel, Försvarmaktens	2003
Avvisningar och utvisningar, regler och praxis	2002
Avvittringens genomförande och konsekvenser	99, 2000
Avreglering	
elmarknaden	2000
järnvägstrafiken, konsekvenser av	2001
Baltikum, svenska miljöinsatser i	98, 99, 2000
Banverket, Vägverket och miljön	98, 99, 2000
Barnomsorgen, effektiviteten i	93/94
Bemyndiganden – med utgångspunkt i försvaret	2000, 2001
Besparingsåtgärder på socialförsäkringsområdet	95/96, 97, 98
Bidrag till särskilda insatser/kommuner	2000
Biljettpriser, SJ:s	99, 2000
Bilprovning, Svensk	99, 2000, 2001, 2002
Biståndet, styrning, uppföljning av	99, 2000
Bistånd, till krigförande länder i Afrika	2001, 2002
Boendeformer för äldre	93/94, 94/95
Bolagisering, SJ:s	2003
Bolagsägare, staten som	2003
Bolagiseringen av kontantförsörjningen	2003
Bostadsrättsföreningars ekonomiska planer	95/96, 97, 98
Bransch- och näringslivsrepresentanter i myndigheter-nas styrelser	2002
Budgeten som styrinstrument	98
Budgetprocessen, den nya	92/93
Byggprocessens längd	2000, 2001, 2002
Celsius Industrier AB	93/94, 94/95, 95/96
CSN:s handläggning av studiemedel	2000, 2001, 2002, 2003

Databehandling, ADB och integritet	92/93
Det självstyrande försvaret	2003
Djurskydd	93/94, 94/95
Domarlöner	2002
Domänmark, skyddsvärd	95/96, 97, 98
Effektivitetsproblem i försvaret	97, 98
Efterkontroll av förtidspensioner	2000, 2001, 2002
EG-rätten, Sveriges införlivande av	97, 98, 99
Ekologiska investeringsprogram	98, 99
Ekonomisk	
brottslighet – 1	93/94, 94/95, 95/96
brottslighet – 2	2000, 2001, 2002
styrning i staten	2002, 2003
Ekonomiska	
konsekvensanalyser	95/96, 97
planer, bostadsrättsföreningars	95/96, 97, 98
Ekonomiadministrativa krav på små myndigheter	2003
Ensamkommande barn	2003
Elmarknadens avreglering	2000
EU	
kartläggning	95/96
medlemskapet, regionalpolitiskt stöd	95/96, 97, 98
strukturfonder och svensk arbetsmarknad	99
återflödet från	2000
Familjehemsvård	
1)	92/93
2)	2002
Fastigheter, försvarets, styrningen av	2001
Finansiering/sponsring	2000, 2001
Finansinspektionen	97, 98, 99
Fiskeriverket – gemensam och nationell fiskeripolitik	2002
Flyktingar i Sverige, uppehållstillstånd för	2000, 2001
Folkbokföringen	2003
Fredsfrämjande insatser	2001, 2002
Frivård eller anstalt?	2003
Från kvarsfatt till underskott på skattekonto	2003
Från NUTEK till NUTEK	2003
Främja och förklara – kan Integrationsverket förändra?	2003
Funktionshinder, förtidspensionerade	99, 2000
Förband, nedläggning och flyttning	93/94, 94/95
Förnyelse, statstjänstens	2000, 2001

Försumningen och miljövårdsarbetet	95/96, 97, 98
Försvaret	
anpassningsförmåga, totalförsvarets	98, 99, 2000
arbetsgivarpolitiken inom	2002, 2003
bemyndiganden	2000, 2001
det självstyrande	2003
ekonomistyrning på lokal nivå	92/93
fastigheter, försvarets, styrningen av	2001, 2002
Försvarshögskolan i det nya	2000, 2001
hantering av övertalig materiel/Försvarmaktens	98, 2003
kostnader för resor	92/93
materialavveckling inom	2001, 2002
problem med att styra	2000
regeringens resultatredovisning/totalförsvaret	98, 99
personalförsörjning, Försvarmaktens	2000, 2001, 2002
regeringens redovisning av det militära	99, 2000
Försvarsväsen	
effektivitetsproblem	97, 98
materieförsörjning, Försvarets	2001, 2002
nedläggning och flyttning av förband	93/94, 94/95
Förtidspensioner	
psykiska funktionshinder	99, 2000
efterkontroll av	2000, 2001, 2002
Förändringar inom kommittéväsendet	2003
Förändringsprocesser och omorganisationer i statsförvaltningen	92/93, 94/95
Giv akt på lönebildningen! – arbetsgivarpolitiken inom Försvarmakten	2002, 2003
Glesbygdsverket – mål och resultatuppfyllelse	2000, 2001, 2002
Granskningar av regeringen och Regeringskansliet	2003
Granskande/främjanderoll, Högskoleverkets	99, 2000, 2001
Gymnasieskolan – resurser, resultat, utveckling	92/93, 94/95
Grundutbildningens högskolemässighet	2000, 2001, 2002
Handläggning av studiemedel/CSN	2000, 2001, 2002
Hanteringen av punktskatter/Tullen och RSV	99, 2000
Hjälpinsatser, internationella insatser	2000, 2001
Hyrer, kulturinstitutionernas	2000, 2001, 2002
Hälsö- och sjukvård	
disciplinärenden	93/94, 94/95
prioriteringar i	2003
statlig styrning	2002, 2003
Högskolan	

Hur används resurserna	99, 2000, 2001, 2002
Grundutbildningens högskolemässighet	2000, 2001, 2002
Samhällsekonomisk belysning	2000, 2001, 2002
Högskoleverkets granskande och främjande uppgift	99, 2000, 2001, 2002
IDEA, Sveriges ansvar för	2002
Information, styrningsperspektiv	94/95, 95/96
Informationsverksamhet, Regeringskansliets	2001, 2002
Införlivande av EG-rätten i Sverige	97, 98, 99
Inkomstgaranti för riksdagsledamöter	2002
Inlandsbanan	94/95, 95/96, 97
Insatser för jämställdheten i riksdagsförvaltningen och Regeringskansliet	2003
Institutionsstyrelse, statens	2002
Integrationsverket	2002, 2003
Internationella	
fredsfrämjande insatser	2000, 2001, 2002
institutioners upphandlingar	2000
mellanstatliga organisationer	94/95, 95/96, 97
Internrevision, myndigheternas	98, 99, 2000
Invandrades arbetsmarknad/svenskundervisning	2000, 2001, 2002
Invandrapolitikens inriktning och resultat	92/93, 94/95
Investeringsprogram, ekologiska	99, 2000
Investmentbolag, regionala	95/96
ITiS- En statlig satsning på IT i skolan	2001, 2002
Jämställdhet	94/95, 95/96, 97
Inom riksdagsförvaltningen och Regeringskansliet	2002
Järnvägstrafiken, problem och aktörer	2002, 2003
Kommittéväsendet	
1)	94/95, 95/96, 97, 98
2)	2002, 2003
Kommuner/landsting, bidrag till vissa	2000, 2001, 2002
Kommunerna, och staten	2003
Kommuner/landsting, bidrag till vissa	2000, 2001, 2002
Kommunikationsdepartementet, mål- och resultatstyrning	95/96, 97
Konkurrenssituationen/livsmedelssektorn	2000, 2001
Konsekvenser	
Analyser, ekonomiska	95/96, 97
Avregleringen inom järnvägstrafiken	2001
Konsulter, Regeringskansliets upphandling av	2000, 2001, 2002
Kontantförsörjningen, bolagiseringen av	2003

Kontrollfunktionen i staten	2001
Kontrollverksamhet, skattemyndigheternas	97, 98, 99
Kostnader	
myndigheternas	98, 99
socialförsäkringens administration	98, 99, 2000
Kreditgarantier, statliga	98, 99, 2000
Krigsarkivet och Riksarkivet	98, 99
Kriminalvården	94/95, 95/96
Kultur	
administration	92/93
arvet och rörliga bilder	2003
bidragen och publiken	2001
institutioners hyror	2000, 2001, 2002
Körkortstillstånd, Vägverkets rutiner för	2000
Lantmäteriet, det nya	2000, 2001, 2002
Laxfiskekvoter	99, 2000
Livsmedel	93/94, 94/95, 95/96
Livsmedelssektorn/konkurrenssituationen	2000, 2001
Lokal samverkan i arbetsmarknadspolitiken	2000
Lokaler	
försörjning, myndigheternas	95/96, 97
statens ändamåls-	2001, 2002
Läkemedel, prissättning på	2001
Länsarbetsnämnderna, styrningen av AMS och	2001, 2002
Länsförvaltning, samordnad	94/95, 95/96, 97
Lönekostnader, myndigheternas	98, 99, 2000
Löntagarfondspengarna	99, 2000
Marknaden, myndigheter på	2001, 2002
Materialavvecklingen inom försvaret	2001, 2002
Militära försvaret	
Styrningen av	2003
Regeringens redovisning av	98, 99, 2000, 2003
Miljö	
Insatser i Baltikum	98, 99, 2000
Miljövårdsarbetet och förurningen	95/96, 97, 98
Miljön, Banverket och Vägverket	98, 99, 2000
Museer	
Moderna museets byggnader	2002
Museer	92/93
Museer och kulturbyggnader, säkerheten i	2002
Myndigheten Regeringskansliet	2000, 2001, 2002

Myndigheter på marknaden	2001, 2002, 2003
Myndigheternas	
internrevision	98, 99, 2000
lokalförsörjning	95/96, 97
lönekostnader	98, 99, 2000
samverkan mot ekonomisk brottslighet	2001, 2002
årsredovisningar – en anakronism	2003
Mål- och resultatstyrning, Kommunikationsdepartementet	95/96, 97, 98
Nationella mål i kommunernas äldreomsorg	2002
Nedläggning av häktet i Östersund	98, 99, 2000
Normgivningsprocessen	92/93
NUTEK	2003
Nedsättning av socialavgifter	2000, 2001, 2002
Nya vägar till vägar och järnvägar?	2000, 2001, 2002
Offentlig upphandling	97, 98
Omorganisationer inom rättsväsendet	98, 99, 2000
Ordning på rätten	2002, 2003
Otraditionella åtgärder inom arbetsmarknadspolitiken	99, 2000
Patientskadelagen	2001
Patientsäkerhet, statliga åtgärder för/Att förebygga vårdskador	2003
Pengar till studier i tid – CSN:s handläggningstider och tillgänglighet	2003
Personalförsörjning, Försvarsmaktens	2000, 2001, 2002
Personalpolitik	
statlig	94/95, 95/96, 97
omorganisation inom staten	2000, 2001
Personaluthyrning inom arbetsmarknadspolitiken	2001
Personliga skattekonton	2001
Plan- och byggprocessens längd	2000, 2001, 2002
Polisen	
avskrivningar av brott	2003
Polisen	92/93, 93/94
Post- och telepolitiska mål, uppföljning	95/96, 97
Premiepensionsmyndigheten	99
Primärvårdens resurser	97, 98, 99
Prioriteringar i hälso- och sjukvården	2003
Prissättning på läkemedel	2001
Privatisering, Celsius Industrier AB	93/94, 94/95, 95/96
Producentansvaret/avfallshantering och återvinning	98, 99, 2000

Produktivitetsutvecklingen inom Riksbanken	2002, 2003
Psykiskt funktionshinder, förtidspensionerade	99, 2000
Publiken, och kulturbidragen	2001
 Radiotjänst i Kiruna AB	 94/95, 95/96
Redovisning av statsbidrag till kommunerna	2003
Regeringen och Regeringskansliet, granskningar av	2003
Radiokommunikation för trygghet och säkerhet	2002, 2003
Regeringens	
anslag till	99, 2000, 2001, 2002
redovisning av resurser	99, 2000, 2001, 2002
redovisning av det militära försvaret	98, 99, 2000
Sydafrikasatsning	2000, 2001
Regeringskansliet	
analys och användning av resultat	95/96, 97, 98
anslag till	2000, 2001, 2002
och regeringen, granskningar av	2003
informationsverksamhet	2001, 2002
jämförbarheten inom	2002, 2003
myndigheten	2000, 2001, 2002
upphandling och användning av konsulter	2000, 2001, 2002
Regionala	
utvecklingsinsatser	93/94, 94/95, 95/96
investmentbolag	95/96, 97
Regionalpolitiskt stöd efter EU-medlemskapet	95/96, 97, 98
Rennäringen, stöd till	94/95, 95/96, 97
Representanter, i myndigheternas styrelser	2002
Resultatredovisning, regeringens av totalförsvaret	98, 99, 2000
Resursanvändningen inom högskolan	2000, 2001
Resurser, primärvårdens	97, 98, 99
Resursförstärkning, skattemyndigheterna	97, 98, 99
Revisionsberättelser med invändning	2000
Revisorsnämnden	99, 2000
Riksantikvarieämbetet	2000, 2001
Riksarkivet och Krigsarkivet	98, 99
Riksbankens	
bolagisering av kontantförsörjningen	2003
upphandling	2002, 2003
valutareserv	94/95, 95/96, 97
produktivitetsutveckling	2002, 2003
ägarrelation till AB Tumba Bruk	99

Riksdagens	99	
förvaltningskontor	2002	
regler för inkomstgaranti för riksdagsledamöter		
jämställdheten inom Riksdagsförvaltningen och Rege- ringskansliet	2002, 2003	
normgivningsbemyndiganden	92/93	
Rikstrafiken – till vilken nytta?	2003	
ROT-avdraget	2000, 2001, 2002	
Rymdverksamheten	93/94, 94/95	
Rätten – ordning på	2002, 2003	
Rättsväsendet, omorganisationer inom	98, 99, 2000	
Rörliga bilder, och kulturarvet	2003	
Rättsväsendet, omorganisationer inom	98, 99, 2000	
Saab-Scania AB, stöd till	92/93, 93/94, 94/95	
Samhällsekonomisk belysning, Högskolan	2000, 2001	
SJ: biljettpriser	99, 2000, 2002	
SJ:s bolagisering	2003	
Sjätte AP-fonden	2001	
Sjöfartsinspektionens tillsyn	2000, 2001	
Skattekonton, personliga	2001	
Skatteförvaltningens processverksamhet	2002	
Skattemyndigheternas kontrollverksamhet, resurser	97, 98, 99	
Skatter och avgifter		
hanteringen av punktskatter/Tullen och RSV	99, 2000	
Skolan		
ITiS – en statlig satsning på IT i skolan	2001, 2002	
tillsyn av	93/94, 94/95	
statens styrning av	2002	
Skuldsaneringslagen, tillämpningen av – 1	95/96, 97	
Skuldsaneringslagen, tillämpningen av – 2	99, 2000, 2001	
Skyddsrummbygget	94/95, 95/96	
Skyddsvärd domänmark	95/96, 97, 98	
Skänka, sälja eller slänga? – Försvarsmaktens avveck- ling av överskottsmateriel	2003	
Socialavgifter, nedsättning av	2000, 2001, 2002	
Socialförsäkring		
kontroll av	94/95, 95/96	
administration – kostnader/produktivitet	98, 99, 2000	
Socialförsäkringsområdet, besparingar på	95/96, 97	
Sponsring	2000, 2001, 2002	
Språk och arbete/svenskundervisning	2000, 2001	
Spårbunden trafik	93/94, 94/95, 95/96	
Staten, kontrollfunktionen i	2001	76

Staten och kommunerna	2003
Starta-eget-bidraget	95/96, 97, 98
Statens	
avtalsförsäkringar	2002
ekologiska investeringsprogram, stöd till	99, 2000
ekonomisk styrning inom	2002, 2003
insatser mot ekonomisk brottslighet	2002
institutionsstyrelse	2001, 2002, 2003
Järnvägar	2002, 2003
kommuner med ekonomiska problem, stöd till	2001, 2002
roll som bolagsägare	2002, 2003
Saab-Scania AB, stöd till	92/93, 93/94, 94/95
styrning av livsmedelstillsynen	2001, 2002
styrning av skolan	2001, 2002
styrning av verksamheter i kommuner	2001, 2002, 2003
styrning av äldreården	2001, 2002, 2003
ägarroll	95/96, 97, 98, 2002
ändamålsfastigheter – hyressättning och förvaltning	2001, 2002
Statligt	
bildade stiftelser m.m.	2000
engagemang i regionala investmentbolag	95/96, 97
Statsbidrag till kommunerna, redovisning av	2003
Statsförvaltningen, att ändra	92/93, 94/95
Statstjänstens förnyelse/personalpolitik	2000, 2001, 2002
Stiftelser, statligt bildade	2000
Studiemedel, CSN:s handläggning av	2000, 2002, 2003
Styrelser, representanter i myndigheternas	2002
Styrinstrument, budgeten som	98
Styrningen av	
AMS och länsarbetsnämnderna	2001, 2002, 2003
försvarets fastigheter	2001, 2002, 2003
försvarets materielförsörjning	2001, 2002, 2003
hälso- och sjukården	2002, 2003
Livsmedelsverket	2001, 2002
skolan	2001, 2002
verksamheter i kommuner	2002
äldreården	2001, 2002
Styrningen av det militära försvaret	2003

Statliga	92/93
företag, konsultkostnader vid utförsäljning	2000, 2001, 2002
förvaltningens effektivisering, personalpolitik	94/95, 95/96, 97
insatser för jämställdhet	98, 99, 2000, 2001
kreditgarantier	94/95, 95/96, 97
myndigheters uppdragsverksamhet	
Stödet till	
rennäringen	94/95, 95/96, 97
lokala ekologiska investeringsprogram	98, 99, 2000
studieförbund och idrott	94/95, 95/96, 97
Svensk Bilprovning	2000, 2001, 2002
Svenskundervisning för invandrare	2000, 2001, 2002
Svenska miljöinsatser i Baltikum	98, 99, 2000
Sveriges deltagande i internationella mellanstatliga organisationer	94/95, 95/96, 97
Sveriges införlivande av EG-rätten	97, 98, 99
Sydafrikasatsning, regeringens	2000, 2001
Säkerheten i museer och kulturbyggnader	2002
Teater	93/94
Tetra; Radiokommunikation för trygghet och säkerhet	2002; 2003
Tidsanvändningen i utbildningssystemet	2002
Tillsyn	
djurskydd	93/94, 94/95
innebörd och tillämpning	94/95, 95/96
inom transportområdet	2003
livsmedel	93/94, 94/95, 95/96
Sjöfartsinspektionens	2000, 2001
skolan	93/94, 94/95, 95/96
spårbunden trafik	94/95, 95/96
Teater	93/94
Tillämpningen av skuldsaneringslagen – 1	95/96, 97
Tillämpningen av skuldsaneringslagen – 2	99, 2000, 2001
Totalförsvaret	
anpassningsförmåga	98, 99, 2000
regeringens resultatredovisning av	98, 99
Tillsyn inom transportområdet	2003
Trafiksäkerhet	92/93
Tullen och RSV, hanteringen av punktskatter	99, 2000
Tullverket	95/96, 97, 98
Tullverket utan kustbevakning	2002
Tullverket och Kustbevakningen, samarbete	92/93
Turistrådet och Björn Borg	98/99

Tåg i otid – tågplanernas betydelse för punktligheten	2003
Täktverksamheten	94/95, 95/96
Undanträngningseffekter på arbetsmarknaden	95/96, 97, 98
Uppdrag, arkeologi	2002
Uppehållstillstånd för asylsökande	2000, 2001, 2002
Uppföljnings- och utvärderingsverksamheten inom budgetprocessen	92/93
Upphandling	
av konsulter, Regeringskansliets	2000, 2001, 2002
internationella institutioners	2000
offentlig	97, 98, 99
vid Sveriges riksbank	2003
Utbildning	
gymnasieskolan	92/93, 94/95
Högskoleverkets uppgifter	99, 2000, 2001, 2002
Tidsanvändningen i utbildningssystemet	2002
Utlänningsnämnden	94/95, 95/96
Utrikesförvaltningen	
Diplomaternas rapporter till UD	2000, 2002, 2003
Utrikesförvaltningen	95/96, 97, 98
Utvecklingsbiståndet/samarbetet	98, 99, 2000
Utvecklingsfonder, regionala	92/93
Utvecklingsinsatser, regionala	93/94, 94/95, 95/96
Utvisningar och avvisningar, regler och praxis	2002
Vad ska man tro? Redovisning av statsbidrag till kommunerna	2003
Veterinär verksamhet, villkoren för	2002, 2003
Visum för besök i Sverige	2001, 2002
Vården av unga	2001, 2002, 2003
Vägar, och jämvägar, Nya vägar till	2000, 2001, 2002
Vägverket	
Banverket och miljön	98, 99, 2000
rutiner för körkortstillstånd	2000
Världsläget – diplomaternas rapporter till UD	2003
Vägunderhållet	2001
Västra Götalands län	2002
Årsredovisning för staten	94/95, 95/96, 97, 98
Årsredovisningar, myndigheternas – en anakronism	2003
Återflödet från EU	2000
Återvinning och avfallshantering/producentansvaret	98, 99

Ägarroll, statens	95/96, 97, 98, 99, 2002, 2003
Äldreboende	93/94, 94/95
Äldrevården, statens styrning av	2001, 2002
Ändamålsfastigheter, statens – hyressättning/förvaltning	2001, 2002
Östersjömiljarderna	2001, 2002
Överskottsmateriel, Försvarmaktens avveckling av	2003
Östersund, nedläggning av häktet	98, 99, 2000

MÅL, UPPGIFTER OCH VERKSAMHET	3
1 Mål och uppgifter	3
2 Verksamheten	5
2.1 Effektivitetsrevisionen	5
Förslag till riksdagen	6
Skrivelser till regeringen	11
Informationsrapporter	12
Övriga avslutade granskningsärenden	15
Ärenden som avslutas i Riksrevisionen	21
2.2 Redovisningsrevision	22
Riksbanken	22
Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond	22
Riksdagens förvaltning och Riksdagens ombudsmän	22
Regeringskansliet	22
Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning	23
3 Ekonomi och personal	24
FINANSIELL REDOVISNING	26
Resultaträkning	26
Balansräkning	27
Anslagsredovisning 2003	28
Noter	29
Revisorernas uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter samt uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag (utredningsuppdrag i myndighetsform ingår ej i sammanställningen)	33
Ersättningar under första halvåret 2003 (tkr)	35
Sammanställning över väsentliga uppgifter	36
Revisorernas utlåtande	37
Bilaga 1	
Förslag till riksdagen och skrivelser till regeringen 1998 – första halvåret 2003	38
Bilaga 2	
Seminarium med anledning av utgivning av boken Riksdagens revisorer under två sekler	45
Sakregister till granskningsärenden under riksdagsåren 1992/93–första halvåret 2003	68